

EESTI MAAÜLIKOOL

Majandus- ja sotsiaalinstituut

Evelin Toming

RAAMATUPIDAJATE TÄIENDKOOLITUSE VAJADUS JA INFOALLIKAD

ACCOUNTANTS' NEED FOR FURTHER TRAINING AND INFORMATION SOURCES

Magistritöö

Majandusarvestuse ja finantsjuhtimise õppekava

Juhendaja: Anne Põder, *PhD*

Anu- Ell Visberg, *MSc*

Tartu 2018

Eesti Maaülikool Kreutzwaldi 1, Tartu 51014		Magistritöö lühikokkuvõte	
Autor: Evelin Toming		Õppekava: Majandusarvestuse ja finantsjuhtimise õppekava	
pealkiri: Raamatupidajate täiendkoolituse vajadus ja infoallikad			
Lehekülgi: 71	Jooniseid: 10	Tabeleid: 10	Lisasid: 8
Osakond/Õppetool: Majandus- ja sotsiaalinstituut Uurimisvaldkond: Raamatupidamine (S192), Juhendaja(d): Anne Põder, Anu-Ell Visberg Kaitsmiskoht ja -aasta: Tartu 2018			
<p>Raamatupidajate kutsestandarditest tulenevate pädevusnõuete kohaselt peab raamatupidaja kursis olema pidevalt muutuva seadusandluse, standardite ja reeglitega ning kaasas käima kiirete tehnoloogiliste arengutega tarkvara maailmas. Raamatupidaja kompetentsuse säilitamiseks ei piisa tänapäeval tasemeõppe läbimisest vaid tuleb ennast pidevalt täiendada erialastel koolitustel ja jälgida erialaseid infokanaleid. Magistritöö eesmärgiks on välja selgitada raamatupidajate täienduskoolituse vajadus pidades silmas nende kutsestandardist tulenevaid kompetentsusnõudeid ning uurida raamatupidajate infoallikate kasutust. Töös kasutatakse andmete kogumismeetodina ankeetküsitlust, mis viidi läbi Google Forms'i abil Eestis töötavate raamatupidaja, finantsjuhtide ja teiste majandusarvestuse korraldamisega tegelevate töötajate seas. Laekunud 71 ankeedi andmete analüüsimisel kasutatakse kvantitatiivset andmeanalüüsimetoodit, kus kasutatakse kirjeldavat analüüsi ja statistikat.</p> <p>Eesti raamatupidajate täiendkoolituse vajadus on kõige suurem maksundusega seotud teemadel. Konsolideerimisteema, mille alast koolitust pidas tähtsaks üle kolmandiku vastanutest on teisel kohal ning sellele järgnevad finantsaruannete analüüs, juhtimisarvestus, eelarvestamine ja valdkondlikud õigusaktid. Mõneti on vähenenud vajadus finantsarvestuse, kuluarvestuse ja finantsaruannete analüüsi alaste koolituste järgi.</p>			
Märksõnad: raamatupidamise kutsestandardid, täiendkoolitus, kompetentsid, raamatupidaja, infoallikad			

Estonian University of Life Sciences Kreutzwaldi 1, Tartu 51014		Abstract of Master's Thesis	
Author: Evelin Toming		Curriculum: Accounting and Financial Management	
Title: Accountants' need for further training and information sources			
Pages: 71	Figures: 10	Tables: 10	Appendixes: 8
Department/ Chair: Institute of Economics and Social Sciences Field of research: Accounting (S192), Supervisors: Anne Pöder, Anu-Ell Visberg Place and date: Tartu 2018			
<p>According to the competence requirements of accountants' professional standards, the accountant needs to keep abreast of constantly changing legislation, standards and rules and to accompany the rapid technological developments in the software world. To maintain the competence of the accountant today, it is not enough to complete level education, but to constantly improve on further training and monitor professional information channels. The aim of the Master's thesis is to find out the need for further training of accountants in view of their competency requirements arising from their professional standards and to investigate the use of accountants' sources of information. A methodology for collecting data is used in the form of a questionnaire survey carried out by Google Forms, among accountants, financial managers and other accounting officers working in Estonia. The data collected on the 71 questionnaire are analyzed based on a quantitative data analysis methodology using descriptive analysis and statistics.</p> <p>The need for further training of Estonian accountants is most relevant to tax matters. The consolidation theme, which has been considered relevant by over one third of respondents, is second, followed by an analysis of financial statements, management accounting, budgeting, and sectoral legislation. The need for financial accounting, cost accounting and financial statements analysis are less needed to be additionally educated on.</p>			
Keywords: accounting qualification standards, further training, professional competences, accountant, information sources			

SISUKORD

SISSEJUHATUS	5
1. RAAMATUPIDAJATE PÄDEVUS JA TÄIENDKOOLITUS.....	8
1.1 Raamatupidamise trendid ja raamatupidajate pädevus	8
1.2 Eesti raamatupidajate kutsestandardid	10
1.3 Täiendkoolituse korraldus	18
2. RAAMATUPIDAJATE KOOLITUSVAJADUSE ANALÜÜS	26
2.1 Uurimismetoodika ja küsitlute profiil	26
2.2 Raamatupidajate kompetentsustasemed.....	30
2.3 Raamatupidajate täiendkoolitusvajadus.....	38
2.4 Raamatupidajate infoallikad	44
2.5 Arutelu ja järeldused.....	46
KOKKUVÕTE	49
KASUTATUD KIRJANDUS	52
LISAD	55
Lisa 1. Raamatupidajate ametikirjeldused kutsestandardites	56
Lisa 2. Küsitluse ankeet.....	58
Lisa 3. Finantsarvestuse kompetentsushinnangud tööstaaži lõikes.	64
Lisa 4. Keskmise hinnangu rahulolu finantsarvestuse kompetentsidele.....	66
Lisa 5. Keskmise hinnangu rahulolule maksundusalaste kompetentside lõikes.....	67
Lisa 6. Maksundusalased kompetentsushinnangud tööstaaži lõikes	68
Lisa 7. Keskmise hinnangu rahulolule juhtimisalaste kompetentside lõikes	69
Lisa 8. Juhtimisarvestuse kompetentsushinnangud tööstaaži lõikes	70

SISSEJUHATUS

Tänapäevane maailm on muutunud väga kiirelt arenevaks ja globaliseeruvaks ning pidevaid muutusi võib märgata igal sammul. See on loonud omakorda töökeskkonna, kus on esmatähtis, et töötajad suudaksid ajaga kaasas käia ja kõiki uuendusi kiiresti omandada, et säilitada oma sotsiaalset ja erialast pädevust. Üheks paremaks näiteks võib tuua raamatupidaja ameti, mida mõjutavad pidevad seadusandlikud ja infotehnoloogilised muudatused ning tööandja poolsed ootused.

Professionaalsete raamatupidajate kvaliteetse töö tulemusena saab kasu nii majandus kui ka ühiskond (Regulation...2011). Raamatupidajad panustavad oma tööga nii eraettevõtlusesse, avalik-õiguslikesse asutustesse kui ka mittetulundusühingutesse ja teistesse taolistesse organisatsioonidesse. Hetkel on raamatupidajate tööd enim mõjutavateks trendideks kiiresti muutuvad turud, IT ala kiire areng ja pidevalt muutuvad regulatsioonid (Charting...2016). Turg on järjest rohkem suunatud innovatsiooni, konkurentsi ja globaalsuse suunas. IT valdkonna meeletu kiire areng on sellele ainult kaasa aidanud. Järjepidevad arengud eelpool nimetatud valdkondades toovad omakorda kaasa uuendused ja muudatused regulatsioonides ning seadustes.

Raamatupidajate kutsestandardist tulenevate kompetentsusnõuete kohaselt peab ta kursis olema pidevalt muutuva seadusandluse, standardite ja reeglitega ning kaasas käima kiirete tehnoloogiliste arengutega tarkvara maailmas. Seega ei saa raamatupidaja praeguses maailmas piirduda vaid tasemeõppe läbimisega, olgu see siis kutseõpe, rakendus- või kõrgharidus. Pidevalt tuleb end koolitada ja täiendada ning jälgida erinevaid infoallikaid, et olla kursis viimaste arengutega erialasel maastikul.

Rahvusvahelise raamatupidamise haridusstandardi kohaselt on täiendkoolituste regulaarne läbimine pärast tasemeõppe sooritamist järgmiseks tähtsamaks sammuks enda pädevuse säilitamiseks (International...2017). Eesti Raamatupidajate kutsestandardid on vastavusse viidud rahvusvaheliste standarditega. Teadaolevalt ei ole teostatud uuringuid täiendkoolituse

vajadustest Eesti raamatupidajate seas, mis lähtuksid 2017. aastal kehtima hakanud kutsestandardites kehtestatud kompetentsusnõuetest.

Magistritöö eesmärgiks oli välja selgitada raamatupidajate täienduskoolituse vajadus pidades silmas nende kutsestandardist tulenevaid kompetentsusnõudeid ning uurida raamatupidajate infoallikate kasutust. Magistritöö koostamise käigus selgitati välja kutsestandarditest tulenevad raamatupidajatele esitatavad kompetentsusnõuded ja tööülesanded, mida aluseks võttes kaardistatakse Eesti raamatupidajate täiendkoolitusvajadus ja kasutatavad infoallikad.

Magistritöö eesmärgist lähtuvalt on formuleeritud järgmised uurimisülesanded:

- Anda teoreetiline ülevaade raamatupidajate kutsestandardites kehtestatud kompetentsusnõuetest ja tööülesannetest;
- Anda ülevaade raamatupidajate täienduskoolituse korraldusest;
- Analüüsida raamatupidajate täiendkoolituse vajadust seostatuna kompetentsusnõuetega;
- Kaardistada raamatupidajate poolt enesetäiendamiseks kasutatavad infokanalid/allikad;

Töö eesmärgi saavutamiseks viidi Eesti raamatupidajate seas 2018.a. aprillis läbi internetipõhine ankeetküsitlus. Küsitluse andmete analüüsiks on kasutatud sagedus, protsentjaotusi, keskmiste analüüsi.

Käesoleva magistritöö esimeses peatükis antakse ülevaade kutsestandarditest tulenevatest raamatupidajate kompetentsusnõuetest ja tööülesannetest. Peamiselt keskendutakse Eesti kehtivatele kutsestandarditele, kuid lühiülevaade tehakse ka rahvusvahelisest standarditest. Järgnevalt kirjeldatakse Eestis täiendkoolituse korraldust ja tuuakse välja kaks raamatupidajate professionaalse õppe raamistikku.

Töö teise peatüki tarvis viidi läbi kvantitatiivsel meetodil uuring Eestis töötavate raamatupidajate, finantsjuhtide ja teiste majandusarvestuse korraldamisega tegelevate töötajate seas. Töö empiirilises osas analüüsitakse tulemusi vastavalt püstitatud eesmärkidele ja tuuakse välja tulemused.

Magistritöö lisades tuuakse välja kutsestandardite põhjal koostatud raamatupidajate ametikirjeldused, küsitluse ankeet, kompetentsihinnangud, rahulolu keskmised jms näitajate tulemused. Kirjeldatud andmed on lisadesse paigutatud nende mahukuse tõttu.

Töö tulemusest võiks kasu olla peamiselt täienduskoolitusasutustel, kes tegelevad majandusarvestuse alase koolitusega. Koolitajad saaksid kohandada oma õppekavade teemasid vastavalt uuringu tulemustest. Lisaks saaksid erinevate infokanalite ja allikate väljaandjad uuringu tulemustest vastukaja nende kasutatavusest ja hinnangutest, mis looks võimaluse neid vajalikus suunas arendada ja tooks seeläbi kasu mõlemale poolele.

1. RAAMATUPIDAJATE PÄDEVUS JA TÄIENDKOOLITUS

1.1 Raamatupidamise trendid ja raamatupidajate pädevus

„Majandusarvestus on nii majandusinformatsiooni töötlemise süsteem kui ka protsess, mille käigus toimub majandusinformatsiooni selgitamine, mõõtmine ja edastamine info kasutajale, kusjuures edastatav info peab kasutajatel võimaldama teha põhjendatud otsuseid“ (Linnasmägi 2009).

Raamatupidamisarvestust saab defineerida kui majandusarvestuse süsteem ettevõtte tasandil, mille roll on kajastada ettevõtte varasid, samuti ka nende allikaid ja erinevaid tehinguid mis nendega seonduvaid (Linnasmägi 2009). Kutsestandard defineerib raamatupidamist kui majandusarvestuse osa, mis tegeleb kitsamas mõttes raamatupidamiskannetega ja laiemas mõttes haarab see ka majandusüksuse majandusanalüüsi, tegevuse planeerimist ja sisekontrolli (Kutsestandard...2017a).

Raamatupidamise trendid hetkel suunduvad läbipaistvuse suurendamise, maksunduse ühtlustamise ja lihtsustamise ning eetilise käitumise propageerimise poole. Raamatupidajad peavad järjest enam tegelema juhtimisega seonduvate teemadega, mida varem ei peetud selle ametiga seonduvaks. Raamatupidajad on kaasatud järjest enam otsuste langetamise, strateegiate ja uute ärimudelite väljatöötamise. Sagenenud on samuti seostatus negatiivsete nähtustega nagu korrupsiooni, rahapesu ja pettustega. (Charting...2016)

Ühiskonnas on aegade jooksul tekkinud omamoodi nägemus raamatupidaja ametit pidavast inimesest ja tema isikuomadustest. Raamatupidaja ametit pidaja positiivsete isikuomadustena on nimetatud ausust, hoolikust rahaliste vahenditega, usaldatavust, hea väljendusoskust. Negatiivseteks isikuomadusteks loetakse näiteks tuimust, isiksuse igavust, värvitust, liigset kalkuleerivust ja rahaliselt mõtlevalt. Positiivse muutusena on tekkinud viimasel kahel kümnendil muudatused raamatupidaja stereotüübis. Nägemus raamatupidaja isikuomadustest

on muutunud koos viimase ajal toimunud kiirete arengutega töökohustustes ja -ülesannetes.(Carnegie, Napier 2010)

Kõik elukutsed on defineeritavad nende teadmiste, oskuste, hoiakute ja eetika põhjal, mida omavad ja kasutavad selle elukutse esindajad. Selleks, et elukutse näitajad oleksid kõigile ühte moodi kehtestatud ja arusaadavad, on vaja ühtseid regulatsioone. Raamatupidaja töö on seotud organisatsioonis töötjana töötamisega või klientidele teenuse pakkumisega. Eelpool nimetatutõttu on tähtis, et oleks olemas vajalikud regulatsioonid, mis tagaksid kõigi osapoolte ühtsed ootused raamatupidajate pädevusele.(Regulation...2011)

Pädevus on tõendatud suutlikkus kasutada teadmisi, oskusi ja isiklikke, sotsiaalseid- ja/või meetoodilisi võimeid töö- või õppeolukordades ning erialases ja isiklikus arengus (EQF terminid 2018). Lihtsamalt väljendades on pädevus spetsiifiline teadmine või oskus, mis on vaadeldav ja mõõdetav (Rasmusen 2016: 64). Eesti Keele Instituudi koostatud Haridussõnastik käsitleb pädevust ja kompetentsi sünonüümsete mõistetena määratledes neid kui: „asjakohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogumit, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või -valdkonnas tulemuslikult toimida“ (Haridussõnastik 2018).

Mitmete uuringute tulemusena on leitud, et raamatupidajatelt oodatakse peamiselt kolme liiki pädevust, milleks on tehnilised oskused ehk haridus ja täiendkoolitus, isikuomadused ehk suhtlemine ja juhtimine ning keskkonnaga seotud oskused, ümbritseva keskkonna tajumine ja arusaamine (Albu jt 2011). Eestis on raamatupidajate kutsestandard dokument, kus kirjeldatakse ametit ning ameti edukaks tegemiseks vajalike teadmiste, oskuste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid (Kutsestandard...2017a).

Kutsestandardid on välja töötatud, et hinnata isikute kutsealast kompetentsust, välja töötada vastava haridustaseme õppekava ning täiendkoolituste õppekava (Kutsestandard...2017 b). Ühtsete kutsestandardite olemasolu raamatupidajatele ja nendele vastamine tagab kliendile või tööandjale kvaliteetse töö ja kolmandate osapooltele nõuetele vastava info kättesaadavuse (Regulation...2011).

1.2 Eesti raamatupidajate kutsestandardid

Eestis on raamatupidajate pädevuse hindamiseks välja töötatud kutsestandardid, kolmel erineval tasemel. Kuni 2014 aastani kehtisid raamatupidamise kutsevaldkonnas kolm kutsestandardit:

1. „Raamatupidaja assistent I“;
2. „Raamatupidaja II“;
3. „Raamatupidaja III“.

Hetkel on raamatupidamise kutsevaldkonnas kolm kehtivat Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF) vastavat kutsestandardit:

1. „Raamatupidaja, tase 5“, tähisega 14-19062017-1.1/3k;
2. „Vanemraamatupidaja, tase 6“, tähisega 14-19062017-1.2/9k;
3. „Juhtivraamatupidaja, tase 7“, tähisega 14-19062017-1.2/9k.

Kutsestandardid töötati välja 2014 aastal, mõningad muudatused neisse tehti 19.06.2017. Kutsestandardid kinnitati Äriteeninduse ja Muu Äritegevuse Kutsenõukogu poolt 19.06.2017. aastal ja kehtivad kuni 18.06.2022. (Kutsestandard...2017a)

EQF on erinevate hariduslike ja kutsekvalifikatsioonide võrdlusraamistik, mis seob oma vahel Euroopa Liidu riikide vastavad süsteemid ja muudab need omavahel võrreldavaks ja arusaadavaks (Euroopa...2018). EQF kirjeldab kompetentsust läbi teadmiste, oskuste ning iseseisvuse ja vastutuse ulatuse. Eesti kvalifikatsiooniraamistik EKR on viidud vastavusse Euroopa kvalifikatsiooniraamistikuga. Hetkel on Eesti raamatupidajate kutsestandardid viidud vastavusse EQF tasemetega 5-7 (Kutsestandard...2017a).

Raamatupidaja (tase 5) tegeleb finants- ja maksuarvestusega, finantsaruannete analüüsiga ning kulu- ja eelarvestamisega. Raamatupidaja (tase 5) kutsetunnistust omava raamatupidaja peamiseks tööülesanneteks on igapäevane raamatupidamistöö, sh maksudeklaratsioonide täitmine, statistiliste aruannete koostamine ja esitamine jne. Selle taseme raamatupidaja amet eeldab isiklikku vastutust ja iseseisvust ning nõuab koostööd ettevõtte teiste liikmetega, oskust planeerida oma töö aega ja täpsust ja kohusetundlikkust oma töö suhtes (Kutsestandard...2017a). Varasemate uuringute kohaselt nõutakse raamatupidajatelt nii

maksuduse, finantsanalüüsi ja aruandluse kui ka eelarvestamise ja kuluarvestuse pädevust (Albu jt 2011).

Kutsestandardi kohaselt tegeleb vanemraamatupidaja (tase 6) finants-, juhtimis-, ja maksuarvestusega, finantsaruannete analüüsiga ning kulu- ja eelarvestusega. Vanemraamatupidaja (tase 6) peamisteks tööülesanneteks on igapäevane raamatupidaja töö, eelarvete ja finantsaruannete ettevalmistamine ja koostamine, arvestusalane nõustamine ja finantstegevuse analüüsimine. Vanemraamatupidaja amet eeldab suuremat isiklikku vastutust ja iseseisvust ning vajadusel teiste juhendamist ja kontrollimist (Kutsestandard...2017b). Varasemate uuringute kohaselt on tööandjad välja toonud järgmised nõutavad vanemraamatupidaja kompetentsid: eelarvestamine, kuluarvestus, finantsaruandlus, ja finantsanalüüs (Albu jt 2011).

Juhtivraamatupidaja (tase 7) tegevusvaldkondadeks on finants-, juhtimis- ja maksuarvestus, finantsaruannete analüüs, kulu- ja eelarvestus ning audiitorkontroll. Peamisteks tööülesanneteks on raamatupidamise töö planeerimine, juhtimine ja järelevalve teostamine, struktuuriüksuste esindamine suhetes organisatsiooni siseste ja väliste osapooltega, eelarvete ning finantsaruannete ettevalmistamine ja koostamine, finantstegevuse analüüs ning ressursside efektiivse kasutamise tagamine. Juhtivraamatupidaja oskab maandada riske ja võtta vastu õigeid rahalisi otsuseid, vastutab alluvate töö eest ja nõuab neilt koostööd. (Kutsestandard...2017c)

Eesti Raamatupidajate kutsestandardid koosnevad kolmest osast. Osas A Kutsekirjeldus (vt lisa 1) kajastab töö iseloomu, töö osasid, töö keskkonda ja eripära, töövahendeid, tööks vajalikke isikuomadusi, kutsealast ettevalmistust ja enamlevinud ametinimetusi (kutsestandard...2017. a). Kuna raamatupidajate kutsevaldkonnas kehtib kolm erinevat kutsestandardit, on kompetentsusnõuded neid erinevad. Kutsestandardites esitatud töö kirjeldus on kõigis kehtivates kutsestandardites sama.

Standardite osas B Kompetentsusnõuded on esitatud kohustuslikud ja kutset läbivad kompetentsid, ehk tegevused ning nende teostamiseks vajalikud teadmised. Tegevused finantsarvestuse korraldamisel ning vajalikud teadmised on võrdlevalt esitatud tabelis 1.

Tabel 1. Finantsarvestuse kompetentsusnõuded raamatupidajate kutsestandardites

(Kutsestandard...2017 a, b, c)

Finantsarvestus	Raamatupidaja, tase 5	Vanemraamatupidaja, tase 6	Juhtivraamatupidaja, tase 7
Tegevusnäitajad	<p>1. Koostab raamatupidamise lihtsustatud siseeeskirja. Vormistab ja säilitab raamatupidamisdokumente vastavalt seadustele ja muudele normatiivaktidele.</p> <p>2. Kirjendab ja dokumenteerib lihtsamaid, igapäevase rutiinse äritegevuse käigus toimunud majandussündmusi.</p> <p>3. Koostab lühendatud raamatupidamise aastaaruandeid, võttes aluseks Eesti finantsaruandluse standardi.</p>	<p>1. Koostab raamatupidamise siseeeskirja, kirjeldades arvestusmeetodeid. Korraldab ja kontrollib dokumendikäivet vastavalt seadustele ja muudele normatiivaktidele.</p> <p>2. Kirjendab ja dokumenteerib nii igapäevase rutiinse äritegevuse käigus toimunud kui keerulisemaid, ebaregulaarseid äritegevusest tekkinud majandussündmusi.</p> <p>3. Koostab raamatupidamise aastaaruandeid, võttes aluseks Eesti finantsaruandluse standardi.</p>	<p>1. Koostab raamatupidamise siseeeskirja. Analüüsib valitud arvestuse põhimõtteid ja meetodeid. Korraldab ja kontrollib dokumendikäivet vastavalt seadustele ja muudele normatiivaktidele. Juhib ja korraldab raamatupidamisüksuse tööd, valides sobivad juhtimismeetodid.</p> <p>2. Kirjendab ja dokumenteerib keerulisemaid äritegevusest tekkinud majandussündmusi.</p> <p>3. Koostab konsolideeritud raamatupidamise aastaaruandeid, võttes aluseks Eesti või rahvusvahelise finantsaruandluse standardi. Juhendab ja koordineerib aruannete koostamist.</p> <p>4. Analüüsib ja annab hinnangu aruannete asjakohasusele ja tõepärasusele, vajadusel teeb korrigeerimisettepanekuid.</p>
Teadmised	<p>Teab finantsarvestuse põhimõtteid ja lihtsamaid meetodeid, valdkondlike õigusakte: äriseadustikku, raamatupidamiseseadust, töölepinguseadust jt, baasteadmiseid sisekontrollist, arvestusmeetodite erisusi, EFSi.</p>	<p>Teab finantsarvestuse põhimõtteid ja meetodikat, valdkondlike õigusakte: äriseadustikku, raamatupidamiseseadust, töölepinguseadust jt., arvestusmeetodite erisusi, baasteadmiseid konsolideerimisest, EFSi, IFRS for SMEi, baasteadmiseid sisekontrollist, auditi aluseid.</p>	<p>Teab finantsarvestuse põhimõtteid ja meetodikaid, valdkondlike õigusakte: äriseadustikku, raamatupidamiseseadust, töölepinguseadust jt., EFS, IFRS, juhtimise aluseid. Omab teadmiseid konsolideerimisest, sisekontrolli korraldamisest, auditi alustest, arvestusmeetodite erisustest.</p>

Tabelist on näha, et kõrgemat kutsetunnistust omavate raamatupidajate tööülesanded muutuvad vastutusrikkamaks ja ettevõtte seisukohalt olulisemateks. Raamatupidaja (tase 5) tegeleb peamiselt kergemate tööülesannetega ja andmete sisestamisega. Vanemraamatupidajad (tase 6) tegelevad aruandluse, kontrollimise ja planeerimisega. Finantsjuht (tase 7) tegeleb planeerimise, korraldamise ja süsteemide loomisega.

Tabelis 2 on välja toodud maksuarvestuse tegevusnäitajad ja nende teostamiseks vajalikud teadmised. Tabelist on näha, et finantsarvestuse osaga sarnaselt muutub taseme muutudes töö keerukus ja teadmiste nõude põhjalikkus. Raamatupidaja tegeleb kõige lihtsamate maksundusega seotud toimingutega ning vanemraamatupidaja tööülesannetesse lisandub eelnenule juba ka analüüs ja planeerimine. Finantsjuhi tööülesannetesse kuulub maksude planeerimise ning maksuriskide maandamisega seotud tegevused, mis on suurema ettevõtte toimimise ja tegevuse planeerimise seisukohalt olulised.

Tabel 2. Maksuarvestuse kompetentsusnõuded raamatupidajate kutsestandardites

(Kutsestandardid...2017 a, b, c)

Maksuarvestuse kompetentsid	Raamatupidaja, tase 5	Vanemraamatupidaja, tase 6	Juhtivraamatupidaja, tase 7
Tegevusnäitajad	Arvestab maksud ja maksed vastavalt kehtivale seadustele. Kogub ja süstematiseerib maksuarvestuseks vajalikud andmed. Täidab ja esitab maksudeklaratsioonid	Peab majandusüksuse maksuarvestust vastavalt kehtivale seadusele ning analüüsib ja kavandab makse.	Teeb ettepanekuid maksude kavandamiseks ja maksuriskide maandamiseks.
Teadmised	Omab baasteadmiseid maksundusest ja maksundust reguleerivatest õigusaktidest.	Omab baasteadmiseid maksundusest ja maksundust reguleerivatest õigusaktidest.	On omandanud teadmised maksundusest, maksundust reguleerivatest õigusaktidest ja rahvusvahelistest maksulepingutest.

Kõige suurem erinevus raamatupidajate erinevate tasemete kutsestandardite kompetentsusnõuetes on juhtimisarvestuses. Juhtimisarvestuse osakaal töös muutub olulisel määral kutsekvalifikatsiooni taseme tõusuga (vt tabel 3).

Tabel 3. Juhtimisarvestuse kompetentsusnõuded raamatupidajate kutsestandardites

(Kutsestandardid...2017 a, b, c)

Juhtimisarvestuse kompetentsid	Raamatupidaja, tase 5	Vanemraamatupidaja, tase 6	Juhtivraamatupidaja, tase 7
Tegevusnäitajad	1. Kogub, liigitab ja analüüsib kulusid. Kasutab finantsarvestuse jaoks lubatud lihtsamaid arvestusmeetodeid omahinna arvutamiseks. 2. Osaleb eelarvete koostamisel. 3. Teostab finantsaruannete analüüsi, kasutades finantsaruannete hälbeanalüüsi (horisontaal- ja vertikaalanalüüs) ning suhtarvude analüüsi meetodeid.	1. Osaleb majandusüksuse juhtimisarvestuse süsteemi loomisel ja teeb majandustulemustest lähtuvalt ettepanekuid kuluarvestuse süsteemi parendamiseks. 2. koostab eelarveid, jälgib ja analüüsib nende täitmist. Nõustab finantseerimisotsuste tegemist ja teostab investeeringute tasuvusanalüüsi. 3. Teostab finantsaruannete analüüsi, kasutades hälbeanalüüsi (horisontaal- ja vertikaalanalüüs) ja suhtarvude analüüsi. Teeb ettepanekuid juhtimisotsusteks.	1. Loob ja arendab juhtimisarvestuse süsteemi, teeb ettepanekuid kuluarvestuse ja kulude juhtimise täiustamiseks. Nõustab juhte otsuste langetamisel. 2. Koostab lühi- ja pikaajalisi majandusprognoose, võttes aluseks välis- ja sisekeskkonna arenguid. Loob eelarvesüsteemi ja juhhib eelarvestusprotsessi. Nõustab finantseerimisotsuste tegemist ja teostab investeeringute tasuvusanalüüsi. 3. Teostab finantsaruannete analüüsi, kasutades hälbeanalüüsi ning suhtarvude analüüsi. Teeb ettepanekuid juhtimisotsusteks.
Teadmised	Omab teadmisi statistika alustest ning kulu- ja juhtimisarvestuse alustest.	Omab teadmisi statistika alustest, kulu- ja juhtimisarvestusest, majandusanalüüsi alustest ja KMK (CVP) analüüsist.	On omandanud teadmised statistika alustest, majandusanalüüsist ja KMK (CVP) analüüsist.

Lisaks erinevustele standardite B osas toodud kohustuslikes kompetentsides on erinevused ka standardi samas osas esitatud kutset läbivates kompetentsides Kõige vähem kutset läbivaid kompetentse on nõutud raamatupidajalt (tase 5), kes peab olema omandanud teadmised majandusteooriast, ettevõtte alustest, organisatsioonikäitumisest, andmekaitsest, majandusmatemaatikast ja -statistikast ja algteadmised ettevõtte rahandusest. Vanemraamatupidaja (tase 6) ja juhtivraamatupidaja (tase 7) kutset läbivad kompetentsid on sarnased raamatupidaja (tase 5) kohustuslike kompetentsidega, kuid iga järgnev tase erineb põhjalikkuse taseme tõusu poolest. Tase viis raamatupidajalt nõutud teadmiste lisanduvad teadmised organisatsioonijuhtimisest, meeskonnatööst ja riskijuhtimisest. (Kutsestandard...2017 a).

Erinevused tegevusnäitajates raamatupidajate kutsestandardite kutset läbivate kompetentsides on tasemete lõikes suuremad, kuna nõuded kõrgema tasemega spetsialistide teadmiste

põhjalikkusele on suuremad ning teostatavad tegevused spetsiifilisemad. Raamatupidaja (tase 5) kutset läbivad kompetentsid on järgnevad:

- osaleb meeskonnatöös, on valmis õppima ja sõlmima vajalikke kokkuleppeid, peab kinni tähtaegadest;
- mõistab kultuurilisi ja keelelisi erinevusi ja oska suhelda erinevate inimestega;
- juhib oma pädevuse piirides tähelepanu probleemidele ja pakub lahendusi;
- reageerib paindlikult muutustele;
- on teadlik oma tööalasest vastutusest ning arvestab sellega otsuste tegemisel;
- täiendab end oma erialal, hoides ennast kursis erialase kirjanduse ja õigusaktidega;
- esitab oma seisukohti suuliselt ja kirjalikult, kasutab riigikeelt tasemel B-2 ja ühte võõrkeelt B-1;
- kasutab oma töös ACDL baasmoodulites Arvuti põhimõtteid, Interneti põhimõtteid, Tekstitöötlust, Tabelitöötlust ja standardmoodulites IT- turvalisust ja Koostöö internetis nõutud taseme ning oskab kasutada erialaseid tarkvaralahendusi. (Kutsestandard... 2017a)

Vanemraamatupidaja (tase 6) tegevusnäitajad on võrreldes raamatupidaja (tase 5) omaga spetsiifilisemad, kuna keskendutakse raamatupidaja igapäevatöö tegemise kõrval juhtimistegevusega seotud tegevustele ja ollakse nõuandja rollis. Vanemaraamatupidaja tegevusnäitajad on:

- kaasab oma tööülesannete täitmiseks organisatsiooni teiste struktuuriüksuste töötajaid, delegeerib eesmärgi täitmiseks vajalikke ülesandeid ning korraldab nende täitmist parima tulemuse nimel ja annab meeskonnale konstruktiivset tagasisidet;
- mõistab kultuurilisi ja keelelisi erinevusi ja suhtleb erinevate inimestega, esitab ja kaitseb oma seisukohti suuliselt ja kirjalikult, töötab efektiivselt multikultuurses keskkonnas;
- mõistab äriprotsesse tervikuna;
- juhib tähelepanu probleemidele ja pakub lahendusi;
- Reageerib paindlikult muutustele ja võtab arukaid riske;
- on teadlik oma tööalasest vastutusest ja arvestab sellega otsuste tegemisel;

- täiendab end sihipäraselt oma erialal, hoides ennast kursis erialase kirjanduse ja õigusaktidega;
- omab ülevaadet üldistest suundadest finantsarvestuse standardite arengutes;
- kasutab oma töös korrektselt riigikeelt C1 tasemel ja ühte võõrkeelt B-1;
- kasutab oma töös ACDL baasmoodulites Arvuti põhimõtteid, Interneti põhimõtteid, Tekstitöötlust, Tabelitöötlust ja standardmoodulites IT- turvalisust ja Koostöö internetis nõutud taseme ning oskab kasutada erialaseid tarkvaralahendusi. (Kutsestandard 2017b)

Juhtivraamatupidaja (tase 7) tegevusnäitajad, nõuavad keskendumist juhtimisele ja võimet hinnata majanduslikku olukorda. Juhtivraamatupidaja:

- töötab oma valdkonnas meeskonnjuhina, kaasates erinevaid partnereid, motiveerib ja arendab meeskonnaliikmeid, suunates neid eesmärgipärasele tööle, lahendab konflikte, kaitseb argumenteeritult oma seisukohti, annab meeskonnale konstruktiivset tagasisidet;
- mõistab kultuurilisi ja keelelisi erinevusi ja suhtleb erinevate inimestega, esitab ja kaitseb oma seisukohti suuliselt ja kirjalikult, töötab efektiivselt multikultuurses keskkonnas, suhtleb ja loob tõhusalt uusi suhete võrgustikke;
- töötab strateegiliselt, et jõuda organisatsiooni eesmärkide täitmiseni;
- mõistab äriprotsesse tervikuna;
- juhib tähelepanu probleemidele ja pakub lahendusi;
- reageerib paindlikult muutustele ja võtab arukaid riske;
- on teadlik oma tööalasest vastutusest ja arvestab sellega otsuste tegemisel;
- täiendab end sihipäraselt oma erialal, hoides ennast kursis erialase kirjanduse ja õigusaktidega;
- Omab ülevaadet üldistest suundadest finantsarvestuse standardite arengutes;
- Kasutab oma töös korrektselt riigikeelt C1 tasemel ja ühte võõrkeelt B-1;
- kasutab oma töös ACDL baasmoodulites Arvuti põhimõtteid, Interneti põhimõtteid, Tekstitöötlust, Tabelitöötlust ja standardmoodulites IT- turvalisust ja Koostöö internetis nõutud taseme ning oskab kasutada erialaseid tarkvaralahendusi. (Kutsestandard 2017c)

Raamatupidajate kutsestandardite alusel läbiviidavate eksami sooritanuile omistatakse vastava taseme kutsetunnistus. Eestis on raamatupidajate kutse andmise korraldamine üle antut alates 2002. aastast Eesti Raamatupidajate Kogule, vastavasisuliselt kutseeksameid viiakse läbi kaks korda aastas, kevadel ja sügisel (Kutse...2018).

Rahvusvahelisel tasandil tegeleb raamatupidajate haridusalaste nõuete ja kutsealaste kompetentside välja töötamise, kehtestamise ja propageerimisega Rahvusvaheline Raamatupidajate Haridusstandardite Kogu (IAESB) ja Rahvusvahelise Raamatupidajate Föderatsioon (IFAC). IFAC kuulub 175 liikmesorganisatsioonist 130 erinevast riigist, Eestis kuulub sellesse föderatsiooni Audiitorkogu (About...2018). IFAC aitab läbi oma liikmesorganisatsioonide tegevuse kaasa rahvusvaheliste raamatupidajate hariduse ja kutsealaste standardite levitamise ja propageerimisele. IAESB koostab rahvusvahelisi hariduse standardeid, millele vastamine tagab rahvusvahelisel tasemel raamatupidaja ameti kompetentsidele vastamise (IAESB...2018). IAESB eesmärk on koostada kõrgetasemelisi haridusnõuete standardeid raamatupidajatele, et tõsta rahvusvaheliselt nende kompetentsinõudeid ja seeläbi tagada raamatupidaja ameti tunnustatus ja usaldatavus (International...2017).

IFAC andis 2004 aastal välja Rahvusvahelise raamatupidajate hariduse standardi (IES), milles on loetletud raamatupidaja peamised ülesanded:

- finantsalase ja muu vajaliku informatsiooni ettevalmistamine, analüüsimine ja asjakohaselt ja tõeselt esitlemine;
- otsuste tegemisel ja organisatsiooni strateegiate koostamisel ja läbi viimisel osalemine;
- maksuinfo käsitlemine ja analüüsimine;
- finants- ja muu informatsiooni kontrollimine ja vajadusel nõustamisteenuse pakkumine (International...2017).

Esitatud loetelu ei ole lõplik.

IES-i raamatupidajate kutsestandardites on eristatud kolm taset – alg-, kesk- ja kõrgtase. Standard sisaldab raamatupidaja kutse saamisele vajalike kompetentside nõudeid ja järeltegevusi, mis peaksid tagama taseme säilivuse ja edasise arengu. (International...2017)

Standardis on toodud professionaalseks raamatupidajaks saamiseks eelvalt omandatud kompetentside kirjeldused ehk tehnilised kompetentsid, professionaalsed oskused, isikuomadused ja eetikanõuded. Tehniliste kompetentsidena on välja toodud finantsraamatupidamine ja aruandlus, finantsjuhtimine, juhtkonna finantsalane nõustamine, maksundus, audit ja kindlustus, IT valdkonna nõuded, riskide juhtimine, seaduste tundmine, erinevate strateegiate ja meetodite tundmine ja üldise majandusolukorra ning tulevikusuundade tundmine. Professionaalsete oskuste hulka kuuluvad intellektuaalsed omadused, personalijuhtimine ja suhtlemisoskus erinevate osapooltega. Standardi on välja toodud, et raamatupidaja peab tundma ametialaseid eetikanõuteid ning neid alati järgima, oskama anda professionaalseid hinnanguid ja omama kriitilist pilku ametialases tegevuses. (International...2017)

Professionaalse arengu jätkuvuse osas kirjeldatakse täpselt, millises mahus ja millist täiendkoolitust peavad raamatupidajad läbima, et säilitada oma pädevus ja edasi areneda. Raamatupidajad peavad suutma teadmiste kontrolli käigus tõestada, et nad on omandanud uusi teadmisi ja oskusi või on läbinud teatud mahus täiendkoolitusi. Täiendkoolitusi peab raamatupidaja kolme aastase perioodi jooksul läbima 120 tundi, milles 60 peavad olema dokumentaalselt tõestatavad ja mõõdetavad.

Raamatupidajate kompetentside omandamise tõestamiseks on IES kehtestanud ainuvõimalikuks võimaluseks vastavate eksamite läbimise (International...2017). Selline nõue kehtib ka Eestis (Kutsestandardid...2017 a). IES on koostatud väga põhjalikult ning üksikasjalikult ja on mõeldud alusdokumendiks ka ülikoolide, kutsekoolide ja täiendkoolituste õppekavadele.

1.3 Täiendkoolituse korraldus

Elukesteva õppe terminit on esmakordselt mainitud Basil Yeaxlee raamatus „*Lifelong Education*“, mis avaldati 1929 (Sinanovic, Becirovic 2016: 109). Elukestev õpe hõlmab formaalharidussüsteemi (lasteaed, põhikool, gümnaasium, kutseõppeasutus, kõrgkool) kõrval ka sellest väljaspool pakutavat täiendus- ja ümberõpet, mitteformaalset ja informaalset õpet kogu selle mitmekesisuses (Eesti elukesteva... 2020). Riigisiselt on koostatud selle valdkonna

reguleerimiseks ja tuleviku eesmärkide püstitamiseks „Eesti elukestva õppe strateegia 2020“ ehk haridusstrateegia, mis paneb paika järgnevate aastate kõige olulisemad hariduseesmärgid, mille saavutamiseks on vaja pikemaajalist süstemaatilist tööd. Strateegia peaesmärgiks on kõigile Eesti inimestele nende vajaduste ja võimete kohaste õpivõimaluste loomine kogu nende elu jooksul, et tagada neile eneseteostuse võimalused ühiskonnas, töö- ja pereelus.

Haridus- ja Teadusministeerium defineerib, et „Täiskasvanuharidus on organiseeritud õppetegevus teadmiste, oskuste ja vilumuste omandamiseks ning nende säilitamiseks või täiendamiseks. Õppimine võib toimuda mistahes tasemel või meetodil ning asendada või olla jätkuks esmasele haridusele, mis omandatakse koolis, kolledžis või ülikoolis. Täiskasvanuharidus on suunatud täiskasvanud õppijaile, kelle all mõistetakse isikut, kes õpib töölkäimise, perekonnaelu või muu tegevuse kõrvalt.“ (Täiskasvanuharidus...2018)

Täiskasvanuhariduse reguleerimiseks Eestis jõustus 1. juulil 2015. aastal täiskasvanu koolituse seadus, millega kaasnesid valdkonnas mitmed muudatused. Tegevuslubade ja koolituslubade nõude asemele tuli majandustegevuseteade, mille saavad esitada kõik asutused olenemata omandivormist. Teadus- ja haridusministeerium teostab kõigi majandustegevuse teatise esitanute üle järelevalvet, jälgides kas nad järgivad kõiki täiendkoolituse standardis olevaid nõudeid. Lisaks rakenduvad erinevad soodustused, tulumaksutagastus, õppepuhkuse võtmise võimalus ning riigi- ja kohaliku omavalitsuse vahenditest abi saamine, ainult majandustegevuse teatise esitanud koolitusasutuse koolitustele. Täiskasvanute koolituse seaduse alusel tegutseb Eestis Täiskasvanuhariduse Nõukogu, mille ülesandeks on Haridus- ja Teadusministeeriumi ja teiste osapoolte nõustamine täiskasvanuhariduse valdkonna küsimustes. Nõukogu koosneb erinevate ministeeriumite, tööandjate ja töövõtjate organisatsioonide, koolitajate ning teiste asjassepuutuvate organisatsioonide esindajatest. (Täiskasvanuharidus...2018)

Eestis on käivitunud täiskasvanuhariduse programm, mis on ellu kutsutud „Eesti elukestva õppe strateegia 2020“ rakendamiseks. Programmi eesmärgiks on motiveerida täiskasvanuid õppima ning luua kvaliteetsed, paindlikud ning tööturu vajadusi arvestavad õppimisvõimalused (Täiskasvanu hariduse...2018). Vaatamata suurenenud elukestvas õppes osalejate arvule Eestis, on probleemiks siiani suur kvalifikatsioonita täiskasvanute hulk ühiskonnas (29%). Programmi raames pakutakse kvaliteetset täiendus- ja ümberõpet, arendatakse õppekavasid ja

kutsesüsteemi ning käivitatakse tööjõuvajaduse seire- ja prognoosisüsteem OSKA (Täiskasvanu hariduse...2018).

Täiskasvanuhariduse programmi üheks peamiseks tegevuses on täiskasvanutele tööalase täienduskoolituse ja ümberõppe pakkumise toetamine, et võimaldada kiiret reageerimist tööturul toimuvatele muutustele. Selle raames pakutakse täienduskursusi võtmepädevuste nagu digipädevused, sotsiaalsed oskused, ettevõtlikkus, riigikeele- ja võõrkeelteoskus arendamiseks ja õpivalmiduse suurendamiseks. Teiseks võib välja tuua täienduskoolituste kvaliteedi tõstmine Täiskasvanukoolituse seadusega kehtestatud ühtsete nõuetega täienduskoolitusasutuste tegevuse avalikustamisele, õppekavadele ja tunnistustele. (Täiskasvanu hariduse...2018)

Täienduskoolitus on väljaspool tasemeõpet õppekava alusel toimuv eesmärgistatud ja organiseeritud õppetegevus (Täienduskoolitus...2018). Peamiseks kriteeriumiks täienduskoolituse defineerimisel on väljundipõhise õppekava olemasolu. Täienduskoolitus võib toimuda äärmiselt erinevas mahus, vormis ja sisuga. Täienduskoolituseks saab lugeda lühikesi üksikute kompetentside arendamiseks toimuvaid koolituskursusi, mille kestus võib olla mõni tund või päev. Samuti saab täienduskoolituseks lugeda kursusi, mis võimaldavad süvitsi omandada mõne valdkonna põhioskusi ja teadmisi, mis eeldatavalt on ajaliselt mahukamad.

Täiskasvanutele pakuvad täienduskoolitust paljud erakoolitusasutused, kutseõppeasutused, kõrgkoolid ja kutseliidud. Enamasti on täienduskoolitused tasulised ja nende eest maksavad inimesed ise või nende tööandjad. Tasuta koolitusi pakub Haridus- ja Teadusministeerium Euroopa Sotsiaalfondi toel programmi „Täiskasvanuhariduse edendamine ja õppimisvõimaluste arendamine“ raames (Täienduskoolitus...2018). Kursused toimuvad kutseõppeasutustes ja kutseõpet pakkuvates rakenduskõrgkoolides. Üldharidus-, kutse- ja kõrgkoolidele ning täiskasvanute täiendkoolitusasutustele väljastatud koolituslubade ning esitatud majandustegevusteadete kohta on andmed leitavad Eesti Hariduse Infosüsteemist (Eesti Hariduse 2004, § 21 lg 1).

2017. aastal koguti esmakordselt täienduskoolitust pakkuvate asutuste kohta statistilisi tegevusnäitajaid eelmise kalendriaasta kohta, mis võimaldavad saada senisest parema ülevaate täienduskoolitusasutustes läbiviidavate koolituste valdkondadest ja -mahtudest (Täienduskoolitus...2018). Kogutud tegevusnäitajatest on näha, et kokku osales 2016 aastal

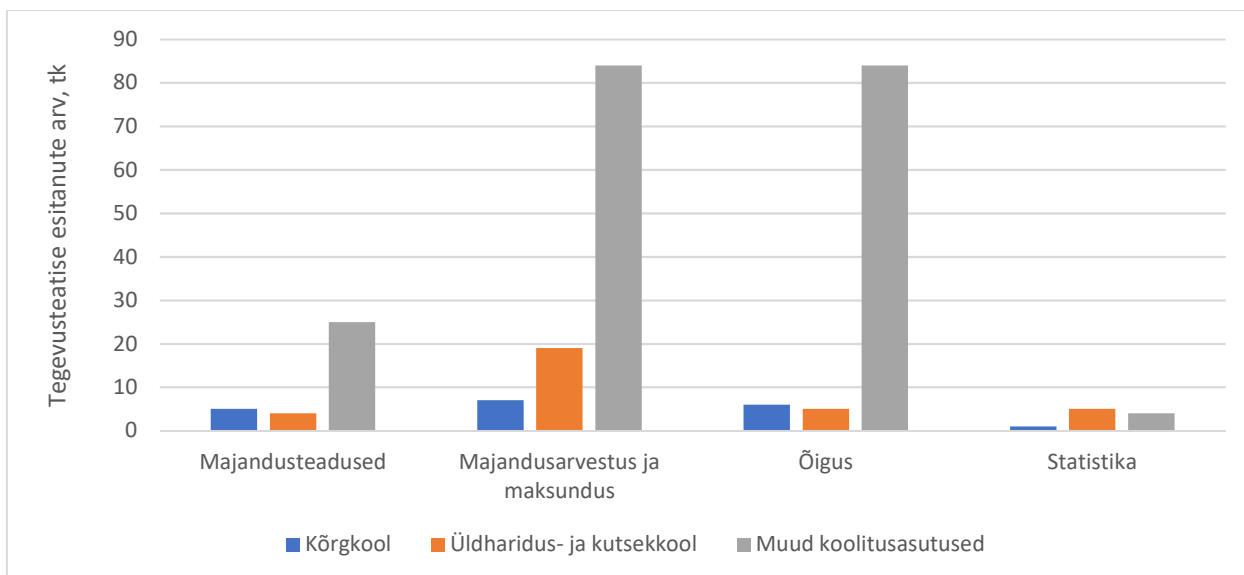
täiendkoolitustel 223 178 inimest ja väljastati 14 077 tundi (nendel juhtudel koolitaja kontrollis õpiväljundite omandamist). Kokku viidi läbi 35 326 täiendkoolitust. Raamatupidajate pädevusnõuetega seotud teemadel oli 2016 aastal kokku koolitusi 938, nendel osalejaid 10 225 ja väljastati 3910 tundi. Raamatupidajate koolituste teemad, koolitusel osalejate arv ning koolitusel osalenutele väljastatud tundi arv on esitatud tabelis 4. Välja on jäetud IT-valdkonnaga seotud koolitused mis võivad nende erineva temaatika ja suure arvu tõttu moonutada oluliselt raamatupidajate pädevusega seotud koolituste arvu.

Tabel 4. Raamatupidajate kompetentsusnõuete täiendkoolituste tegevusnäitajad aastal 2016 (Täiendkoolitus...2018)

Õppekava rühm	Koolitused, tk	Osalejad, arv	Väljastatud tundi, tk
Majandusarvestus ja maksundus	310	4309	2543
Majandusteadus	352	2231	344
Statistika	37	109	29
Õigus	239	3606	994

Seisuga 01.01.2018 on majandustegevuse teatise esitanud majandusarvestuse ja maksunduse õpperühmas 110, majandusteaduses 34, statistikas 10 ja õiguses 95 õppeasutust (Tegevusteate...2018). Erinevates õppekavade rühmades tegevusteatise esitanud kõrgkoolide, üldharidus- ja kutsekoolide ning teiste koolitusasutuste arv seisuga 01.01.2018 on esitatud joonisel 1.

Tegevusteatise esitanute hulgas on neid, kes küll esitavad erinevatele õpperühmadele teatiseid, kuid realselt koolitustegevust nendel teemadel ei teosta. Täpsem koolitustegevuse tulemus selgub õppeaastale järgneva aasta 31. märtsiks, kui kõik majandustegevuse teatise esitanud asutused peavad esitama eelnenud aasta tegevusnäitajad (Täiskasvanute koolituse seadus 2015, § 8 lg 5). Nendest selgub täpsemalt, kes ja kui palju iga taotletud õpperühmas koolitamisega tegeles.

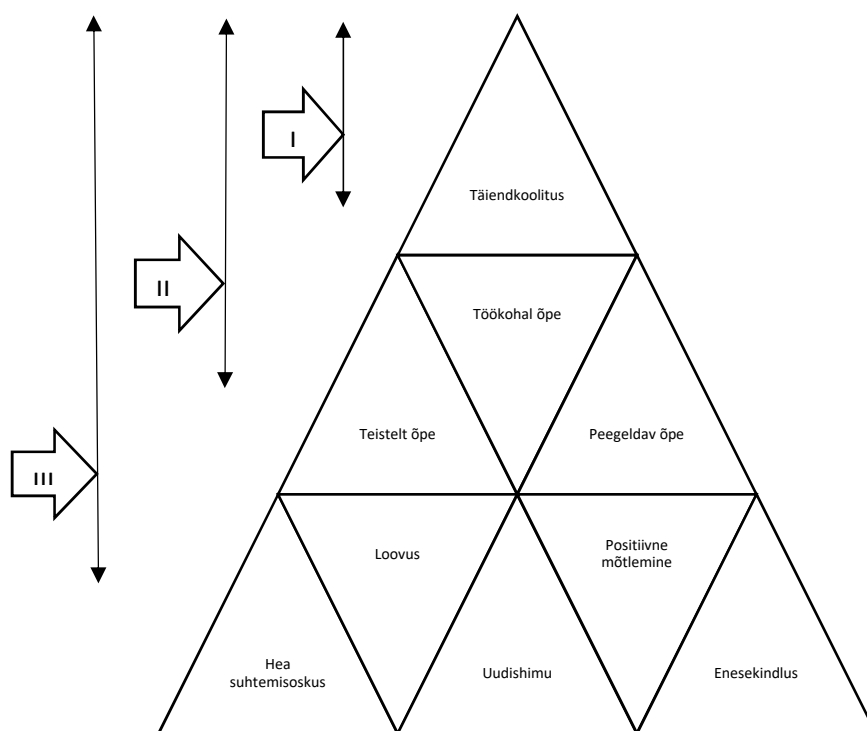
Joonis 1. Tegevusteate esitanute arv õppeasutuste liikide ja õppekava rühmade lõikes seisuga 22.02.2018 (Tegevusteate...2018)

Lisaks täienduskoolitust pakkuvatele koolitusasutustele on võimalik end täiendada ka teiste asutuste pakutavate koolituste kaudu. Maksu- ja Tolliamet pakub mitmeid tasuta koolitusi ja veebiseminare aktuaalsetel maksudega seotud teemadel (Koolitus...2018). Maksu ja Tolliameti veebilehel avaldatakse igal kuul järgneva kuu maksukoolitused ja neile saab elektrooniliselt registreeruda. Õppematerjalid on kättesaadavad päev enne koolituse algust ja kuu aja jooksul pärast koolitust. Teiseks pakutavaks lahenduseks on tasuta veebiseminaridel osalemine. Osalemiseks on vaja end registreerida, omada arvutit ning internetiühendust. Osalemiskohale piiranguid ei panda.

Selline lahendus on olemas ka Statistikaametil. Koolitustel ei ole kindlat ajakava vaid koolitused toimuvad vastavalt vajadusele. Registreeruda saab erinevatele statistikat puudutavatele koolitustele veebilehe kaudu ja koolitusel osalemine on tasuta. Enamikul koolitustel tutvustatakse erinevate statistikaaruannete täitmist nagu Intrastat, ECOMAR, Majandustegevus jne täitmist. Raamatupidajale tuleks oma pädevuse tõstmisel kasuks ka koolitused, mis tutvustavad Statistikaameti andmebaaside kasutamist ja sealt endale vajaliku info leidmist. (ESTAT...2018)

Maailmas ja töökohtadel toimuvad kiired muudatused tähendavad professionaalsete raamatupidajate jaoks elukestva õppe vajadust. Lisaks toob täiendkoolituse vajaduse esile ka eluea pikenemisega seotud soov töötada kauem ja olla professionaalselt kauem aktiivne. Ometi on uuringute tulemusena leitud, et raamatupidajad ei pea elukestvat õpet ja enesearengut oma professionaalsuse säilitamiseks oluliseks ning pigem kalduvad vastavate standardite kehtestamise tõrjuvalt suhtuma (De Lange jt...2013).

Lindsay (2016: 7) toob oma töös välja mudeli (joonis 2), milline peaks tänapäeva professionaalse raamatupidaja elukestev õpe olema, et säilitada oma konkurentsivõimet ja professionaalsust. Mudel on koostatud selleks, et anda raamatupidajatele selgem pilt, milline peaks olema nende elukestev õpe ja areng, et nad ei suhtuks sellesse enam nii tõrjuvalt ja võtaksid seda kui vahendit oma eesmärkide saavutamiseks.

Joonis 2. Raamatupidajate professionaalsuse õppe raamistik (Lindsay 2006)

Esimese taseme, milleks on täiendkoolitus, tulemusena saavutab raamatupidaja informeeritud professionaali taseme. Lisade eelnevale teistelt õppimise (kolleegid), töö teadmise omandamise ja õppimise läbi peegelduse saavutab raamatupidaja kompetentse professionaali taseme. Täiesti

professionaalse raamatupidaja taseme saavutamiseks peab lisanduma ka mitmed isikuomadused nagu enesekindlus, positiivne mõtlemine, loovus, uudishimu ja hea suhtlemisoskus. Kõige eelneva koosmõjul peaks raamatupidajast saama oma ala professionaal ja tööturul arvestatav konkurent.. (Lindsay...2016)

IFAC nõuab professionaalsetelt raamatupidajatelt järjepidevalt ametile vajalike teadmiste ja oskuste omandamist (Berg 2007). Seega kui raamatupidaja tahab tõestada oma professionaalsust peab ta neid nõudeid täitma. Nõuete täitmiseks omakorda on vajalik pidev professionaalne areng, mida saab saavutada ise õppides vastavaid infokanaleid kasutades või enam kasutatud variandina, osaledes erialastel koolitustel. Tänapäeva maailmas on seetõttu esmatähtis koolitajate ja õppejõudude professionaalsus. Ravenscroft ja Rebele (2007) selgitava oma töös, et kuna koolitajatest ja õpetajatest oleneb raamatupidajate saavutatav ametialane tase on vajalik nende eelnev raamatupidamisalane professionaalne tase. Lisaks ametialasele professionaalsusele on heal koolitajal ka vajalikud oskused õpilaste kaasamiseks, modernsed õppevahendid ja vormid ning positiivne suhtumine koolitatavatesse ja kogu maailma. (Draz, Ahmad 2017).

Lawsoni jt (2014:299- 308) väljatöötatud raamistiku peamiseks fookuseks on kompetentside arendamine mitte koolitused ja kursused. Vajalike kompetentsusnõuete aluseks võetakse tehnilised ja professionaalsed oskused, kutsealane väärikus, usaldatavus ja kohusetunne (Pathways Commissionis 2012). Raamistiku kolmes erinevas osas on esitatud fundamentaalsed oskused, raamatupidamise kompetentsid ja laialdased juhtimisalased pädevused.(Lawson jt 2014)

Fundamentaalne tase hõlmab tehnoloogilisi teadmisi, suhtlemisoskust, analüütilist mõtlemist ja probleemide lahendamise oskust ning kvantitatiivseteid oskusi. Suhtlemisoskuste all mõeldaks erialase suhtlemisega seonduvate normide ja eetika tundmist ja vajalike tehnoloogiliste vahendite kasutamise oskust. Kvantitatiivsete oskuste all mõistetakse omakorda matemaatiliste meetodite tundmist, statistikat, programmeerimist, riski analüüsi meetodeid jne. Tehnoloogilised teadmised eeldavad kontoritehnika kasutamise oskusi, programmide tundmist ja kasutamisoskust. Fundamentaalsed oskused on aluseks kahele järgnevalt tasemele ehk raamatupidamise kompetentsidele ja laialdastele juhtimisalastele pädevustele. (Lawson jt 2014)

Raamistiku laialdaseks juhtimisalaseks pädevusteks on juhtimisoskused, eetiline ja sotsiaalne vastutus, protsessi juhtimine ja parendamine, riski juhtimise ja täiendavad juhtimistegevusega seotud kompetentsid. Täiendavad juhtimispädevused hõlmavad finantsteadmisi, investeeringuid, personalijuhtimist, operatsioonide juhtimist, turundust, majandustegevust, äriõigust, ühinemisi ja ülevõtmisi ning globaliseerumist. Juhtimiskompetentsid on vajalikud raamatupidajatele kuna nad peavad igapäevaselt kaastöötajatega koostööd tehes looma organisatsioonile uut väärtust. Ettevõtlusalane haridus, sealhulgas raamatupidamine, nõuab integreeritud laia juhtimisalast pädevust, et tagada tõhus organisatsiooniline tulemuslikkus ja tootlik karjäär. (Lawson jt 2014)

Raamistiku viimaseks kõige olulisemaks osaks on raamatupidamisealase kompetentsid, mille aluseks on kaks eelnevalt kirjeldatud taset. Raamatupädevused võimaldavad raamatupidajatel integreerida tehnoloogiaga toetatavaid juhtimis- ja analüütilisi meetodeid, et aidata ettevõtetel oma strateegiat edukalt formuleerida ja ellu viia. Kolmanda taseme kompetentsideks on finantsaruandlus ja analüüsivõime, planeerimine ja eelarvestamine, maksude arvestus ja planeerimine, infosüsteemide kasutus, sisekontroll, erialane eetika ja hoiakud. (Lawson jt 2014)

Lisaks kõigile eelnimetatud kompetentsidele toob raamistik välja vajaduse integreerida vajadusel raamatupidajalt nõutud pädevustele uusi lähtudes toimuvatest muutustest maailmas ja mikrotasemel ettevõttes. Samuti tuuakse välja kompetentside omandamise vajadust vastavalt ettevõtte tegevusalale. Raamatupidaja peaks tundma ettevõtte toimimist ja edu saavutamise mehhanisme. (Lawson jt 2014)

2. RAAMATUPIDAJATE KOOLITUSVAJADUSE ANALÜÜS

2.1 Uurimismetoodika ja küsitlute profiil

Käesoleva magistr töö empiirilise osa puhul on tegemist uuringuga välja selgitamiseks Eesti raamatupidajate täiendkoolituse vajadus lähtudes kutsestandardites kehtestatud kompetentsidest ja kaardistada kasutatavad infoallikad. Uuritavaks sihtgrupiks oli Eestis töötavad raamatupidajad, pearaamatupidajad, finantsjuhid jt majandusarvestuse korraldamisega tegelevad töötajad.

Uuringu läbi viimiseks kasutati andmete kogumismeetodina internetipõhise ankeetküsitlust, mis viidi läbi Google Forms keskkonnas. Küsitluse liigi valik tehti lähtuvalt J.R Evansi ja A. Mathuri (2005) uurimuses esitatud internetipõhise küsitluse eelistest, – paindlikkus, koostamise ja täitmise kiirus, levitamise võimaluste rohkus, head reguleerimisvõimalused ja tulemuste osaliselt juba analüüsitud kättesaadavus, arvesse võttes. Uurimuses esitatud internetipõhise küsitluse ohtudena on välja toodud näiteks valimi mitte kättesaadavus interneti teel, probleemid tehnikaga ja küsitletavate vähesed oskused küsitluse täitmiseks internetis. Antud uurimustöö käigus ei olnud need eelpool nimetatud ohud põhjuseks niisugust ankeetküsitlust mitte valida, kuna tänapäeva raamatupidajate üheks pädevusnõudeks on arvutikasutuse hea tase.

Küsitlus oli vastamiseks avatud perioodil 13.04. – 27.04.2018. aastal. Vastajateni jõudmiseks kasutati mitmeid erinevaid kanaleid. Enamus vastuseid andis sotsiaalvõrgustikus Facebook ja raamatupidamis- ja maksuportaalis rmp.ee küsitluse lingi jagamine. Tulemuse saavutamisel oli abiks ka raamatupidajana töötavatele isikutele meili teel ja isiklikult küsitluse täitmise palve edastamine. Seega oli tegemist kahte tüüpi valim – mugavusvalimi ja lumepallvalimi-kombinatsiooniga, kus kätte saadud vastajatel paluti infot küsitluse kohta edasi levitada. Küsitluses osales 71 majandusarvestuse korraldamisega tööalaselt tegelevat vastajat.

Ankeet oli koostatud jälgides põhimõtet, et kõik küsimused oleksid teemakohased ning aitaksid jõuda eesmärgini, milleks oli info kogumine vastaja tausta, pädevuse, täiendkoolitusvajaduse ja

kasutatavate infoallikate kohta. Ankeedi koostamisel peeti tähtsaks, et sellele vastamine oleks kevadisel aastaaruannete koostamise ajal raamatupidajatele võimalikult lihtne ning vähe aeganõudev.

Küsimustik (vt lisa 2) koosnes 19-st valikvastustega küsimustest, millest kahel oli vastajale antud loetletud vastusevariantide kõrval võimalus lisada omapoolne vastusevariant. Ankeet koosnes kahest põhiosast, millest esimese osa koosnes kaheksast sotsiaal-demograafilist profiili käsitlevast küsimusest. Teises osas liiguti teemakohaste küsimuste juurde. Teise osa võib jagada küsimuste sisu põhjal omakorda kolmeks alaosaks. Esimese alaosa moodustasid küsimused, kus vastajal paluti hinnata oma kompetentsi finants-, maksundus ja juhtimisarvestuse teemadel. Hindamissüsteemiks oli viie hinnanguga skaala (väga rahul, pigem rahul, nii ja naa, pigem ei ole rahul, ei ole üldse rahul). Järgmises osas selgitati küsimuste abil välja täiendkoolitustel osalemise näitajad ja probleemid ning uuriti edaspidise täiendkoolituse vajadusi. Vastajal oli võimalus avaldada rahulolu siiani läbitud koolituse taseme kohta teemade lõikes ning tuua välja teemad, mis laadsetel täiendkoolitustel nad sooviksid edaspidi osaleda, et oma kompetentsi tõstmiseks. Lisaks said vastajad välja tuua peamise põhjuse, miks nad ei ole saanud osaleda vajalikel koolitustel nii tihti kui sooviksid. Viimases alaosas küsiti vastaja infokanalite ja allikate kasutust ning nende kasutamise tihedust.

Ankeetide tulemuste analüüsil kasutati Google Forms'i võimalusi ja tabelitöötlusprogrammi MS Excel, kus andmed korrastati ning võrreldi. Ankeetidest saadud andmete analüüsimiseks kasutati kvantitatiivset andmeanalüüsimeetodit, kus kasutati protsentuaalset jaotust, sagedustabeleid ja keskmiseid väärtusi.

Sotsiaal-demograafilised tunnuste kokkuvõtte on esitatud tabelis 5. Enamus Küsitlusele vastanutest kuulus vanusegruppi 41-50 aastased (32,4% vastanutest), ning 31-40 aastased (26,8% vastanutest). Kaks vastanut olid üle 61 aastased, mis näitab, et kas sellises vanuses ollakse erialaselt aktiivsed ja omatakse oskusi internetipõhist küsitluste täitmiseks. Haridustasemelt oli vastanutest 53,5% kõrgharidusega, 29,4% rakenduskõrgharidusega ja 7% vastanutest kutseharidusega. Kuna kutseharidusega vastanuid oli vaid viis, siis ei ole edaspidises haridustasemega seotud analüüsis seda gruppi kaasatud, sest nii väikse vastanute arvu korral oleks väärtus usaldusväärseid järeldusi.

Kõrgharidusega vastanutest oli 39,5% bakalaureuse kraadiga ja 60,5% magistrikraadiga. Bakalaureuse kraadi omajate suur osatähtsus tuleneb asjaolust, et 24 rakenduskõrghariduse omajat märkisid enda akadeemiliseks kraadiks bakalaureuse kraadi. Rakenduskõrghariduse õppe läbinud isikutele väljastatakse diplom õppekava täitmise kohta ja akadeemilise kraad omistatakse ainult neile, kes on omandanud kõrghariduse ülikoolis. Tulenevalt eeltoodust on küsitluse andmeil akadeemilise kraadi omajaid 38.

Tabel 5. Vastajate sotsiaal-demograafilised tunnused

Sotsiaal- demograafiline tunnus	Vastusevariandid	Vastanute arv	Vastanute %
Vanus (aastad)	21-30	15	21,1
	31-40	19	26,8
	41-50	23	32,4
	51-60	12	16,9
	üle 61	2	2,8
Haridustase	kutseharidus	5	7
	rakenduskõrgharidus	28	39,4
	kõrgharidus	38	53,5
Akadeemiline kraad	bakalaureuse kraad	15	39,5
	magisteri kraad	23	60,5
Omandatud eriala	arvestus- või finantsalane	57	80,3
	muu	14	19,7
Tööstaaž raamatupidajana	kuni 2 aastat	11	15,5
	2 kuni 5 aastat	16	22,5
	6 kuni 10 aastat	9	12,7
	11 kuni 20 aastat	14	19,7
	üle 20 aasta	21	29,6
Sektor	erasektor	59	83,1
	avalik sektor	11	15,5
	mittetulundussektor	1	1,4
Kutsekvalifikatsiooni tase	puudub	42	59,2
	raamatupidaja assistent I	3	4,2
	raamatupidaja II	2	2,8
	tase 5	12	16,9
	tase 6	3	4,2
	tase 7	0	0
	on plaanis omandada/kõrgem tase saavutada	9	12,7

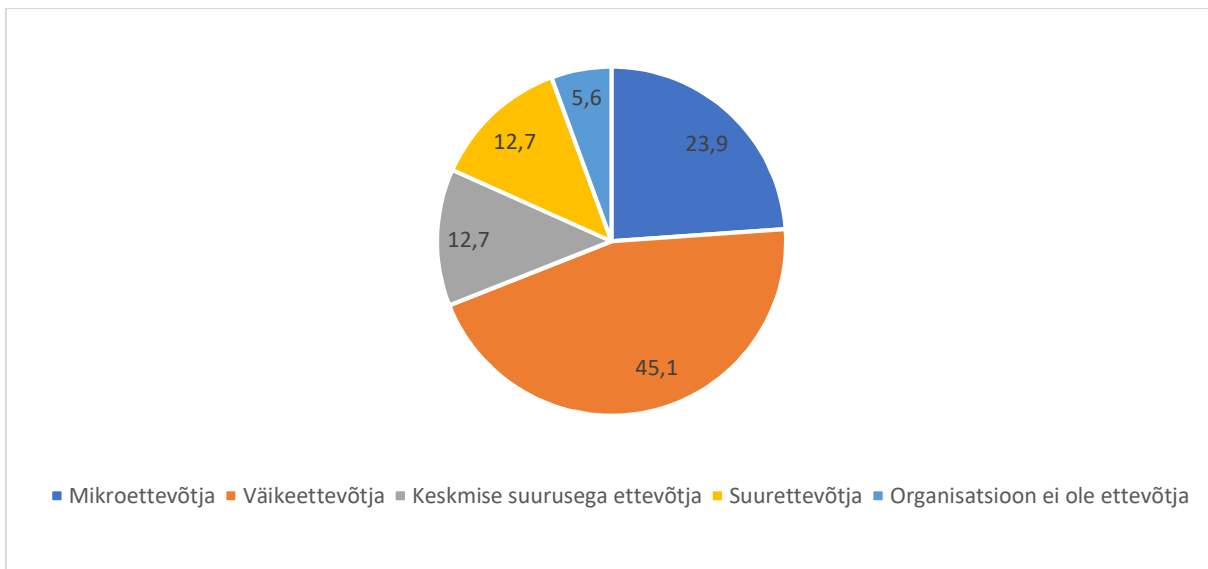
Vastanuist 80,3% on omandanud arvestus- või finantsalase hariduse. Küsitluse käigus said vastajad, kelle eriala erines küsitluses toodust, märkida omandatud eriala nimetuse. Omandatud erialadena oli märgitud infoteadus, ehitus, ärikorraldus, toitlustus, sotsiaaltöö, personalitöö, geograafia, masinaehitus.

Tööstaažiga arvestus- ja finantsalal oli küsitlusele vastanutel väga erinev. Kõige rohkem vastanutest (29,6%) on oma tööd teinud üle 20 aasta. Majandusarvestuse korraldamisega 2-5 aastat tegelenuid oli 22,5%. 19,7% on arvestus- ja finantsalast tööd teinud 11-20 aastat, 15,5% kuni kaks aastat ning 12,7% 6-10 aastat. Küsimustikule vastanute vastustest saab järeldada, et 62% vastanutest omab üle viie aastast kogemust ning 49,3% üle 10 aastast töökogemust. Seega peaks järgnev analüüs kajastama reaalselt täiendkoolitusvajadust ja erialase kompetentsi hoidmiseks kasutatavaid erialaseid infoallikaid, kuna suuremal osal vastanuist on põhiteadmised, pikaajaline töökogemus ning terviknägemus erialast ja nad oskavad hinnata reaalselt täiendkoolitusvajadust.

Samas on vastustest näha, et 59,2% vastanutest ei oma kutsekvalifikatsiooni tunnistust. 12,7% vastanutest planeerib omandada kutsetunnistust või saavutada kõrgem tase erialal. Varasemaid kutsekvalifikatsiooni-tunnistuse omandanuid oli vastajate seas kokku viis. Hetkel kehtivate kutsekvalifikatsiooni-tunnistuse omanikke oli vastanute seas 15, neist raamatupidaja (tase 5) kutsetunnistuse omanikke kaksteist ja vanemraamatupidaja (tase 6) kolm.

Erasektoris, kus on kõige suurem vastava eriala töötajate panus vajalik, töötas vastanutest 83,1%. Üksteist vastanut töötas avalikus sektoris ning üks mittetulundussektorist. Küsitluses oli ettevõtete suuruse järgi klassifitseerimisel aluseks võetud raamatupidamises seaduses kehtestatud piirmäärad.

Jooniselt 3 on näha, et väikeettevõtetes töötas 45,1%, mikroettevõtetes 23,9% ja keskmise suurusega ja suurettevõtetes 12,7% vastanutest. Neli vastajat märkis vastuseks, et nende tööandja ei ole ettevõtte. Kuna suurem enamus vastajatest töötas väike- ja mikroettevõtetes, võib järeldada, et küsimustikule vastanud puutuvad kokku enamuse arvestus- ja finantsala puudutavate teemadega, oskavad hinnata koolitusvajadust.

Joonis 3. Vastanute jaotumine sõltuvalt ettevõtte suuruselt

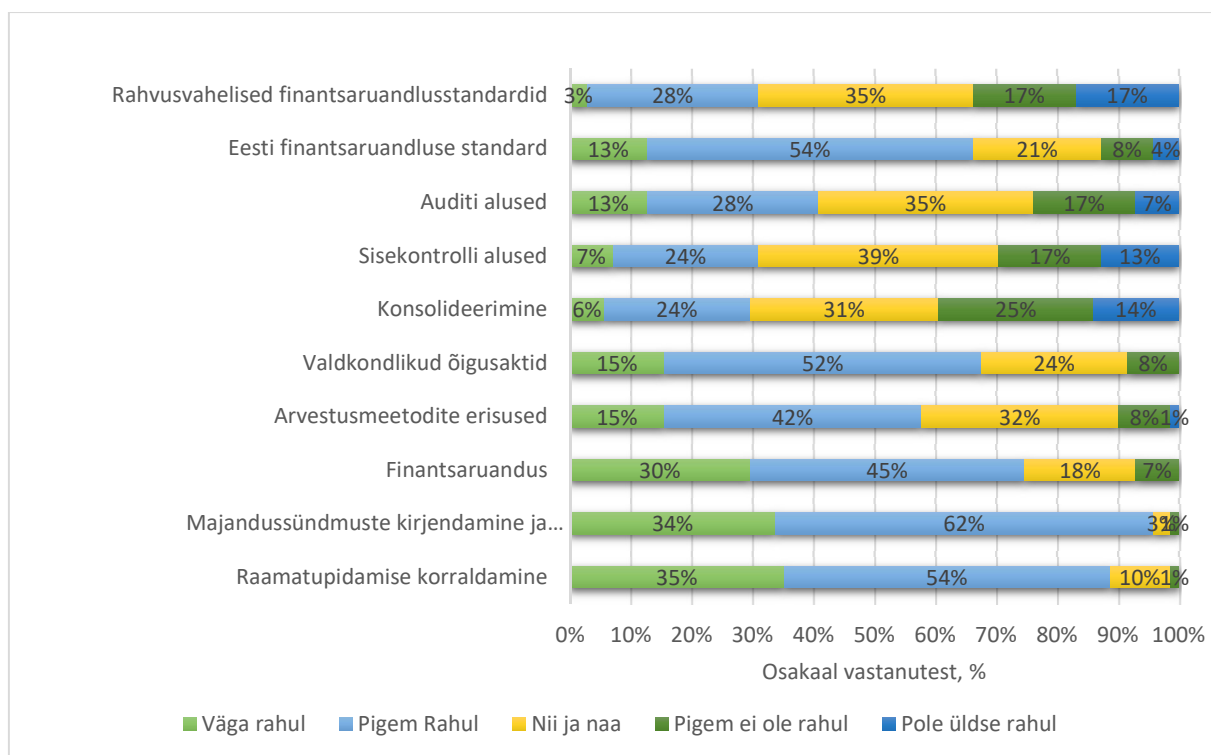
Eelnevalt välja toodud vastuste põhjal saab koostada valimi üldise iseloomustuse. Valim koosneb peamiselt staažikamatest arvestus- ja finantsalase kõrgharidusega üle 30 aastastest raamatupidajatest, kes töötavad peamiselt mikro- ja väikeettevõtetes ning ei oma kutsekvalifikatsioonitunnistust. Sellised valimi üldised karakteristikud näitavad, et vastajatel on piisavalt kogemusi, et tunda antud valdkonda ja anda adekvaatseid hinnanguid. Järgnevate peatükkide tabelite ja jooniste puhul lähtutakse eelpool toodud sotsiaal-demograafilistest tunnustest ning teostatakse analüüs Eesti raamatupidajate koolitusvajadustest ja kaardistatakse kasutuses olevad infoallikad.

2.2 Raamatupidajate kompetentsustasemed

Uuringu teises osas paluti hinnata oma kompetentsust finantsarvestuse, maksunduse ja juhtimisarvestuse teemade tundmisel. Esimesena tuli hinnata vastajatel finantsarvestuse kümne teema tundmise taset. Hindamissüsteemiks oli viie hinnanguga skaala (väga rahul, pigem rahul, nii ja naa, pigem ei ole rahul, ei ole üldse rahul). Edasine analüüs on teostatud 71 vastaja

arvamuse põhjal arvesse võttes kokkuvõtvaid tulemusi, erinevaid hariduse tasemeid ja tööstaaži. Teisi sotsiaal-demograafilisi tunnuseid kaasatakse analüüsis vastavalt vajadusele.

Finantsarvestuse teemadel ehk raamatupidamise korraldamise, majandussündmuste kirjendamise ja dokumenteerimise, valdkondlike õigusaktide tundmisel ja finantsaruandluse korraldamisel, tunnevad vastajad ennast kindlalt (joonis 4). Väga rahul olid oma finantsarvestuse alaste teadmistega 30-35% ja pigem rahul 45-62% vastanutest. Kõige ebakindlamalt tundsid vastajad end konsolideerimise, rahvusvaheliste finantsstandardite ja sisekontrolli teemadel, kus 13-17% ei olnud rahul oma teadmistega ja 17-25% pigem ei olnud rahul.

Joonis 4. Finantsarvestuse kompetentside hinnangud

Järgnevalt analüüsitakse finantsarvestuse kompetentside andmeid keskmiste näitajate põhjal (vt lisa 4). Rahuolu käsitletud teemadel paigutati 5-sele skaalale (5-väga rahul... 1-pole üldse rahul). Kõrgemate keskmiste tulemustega paistsid silma majandussündmuste kirjendamine ja dokumenteerimine (4,28), raamatupidamise korraldamine (4,21) ja finantsaruandlus (3,97).

Madalamad kompetentsihinnangud omistati vastanute poolt konsolideerimise teemale (2,83) ja IFRS-i temaatika (2,96). Kokkuvõtvalt kinnitab keskmiste näitajate analüüs eelnevat protsentuaalset tulemuste analüüsi.

Haridustasemete lõikes tehtud finantsarvestuse analüüsi tulemused erinevad üldisest kokkuvõtivatest tulemustest (tabel 6). Keerulisemate teemade osas, nagu näiteks rahvusvahelised finantsaruandluse standardid (IFRS), magistrakraadiga vastanute kompetents kõrgem kui rakenduskõrghariduse ja bakalaureusekraadi omajatel.

Tabel 6. Finantsarvestuse kompetentside hinnangud haridustasemete lõikes

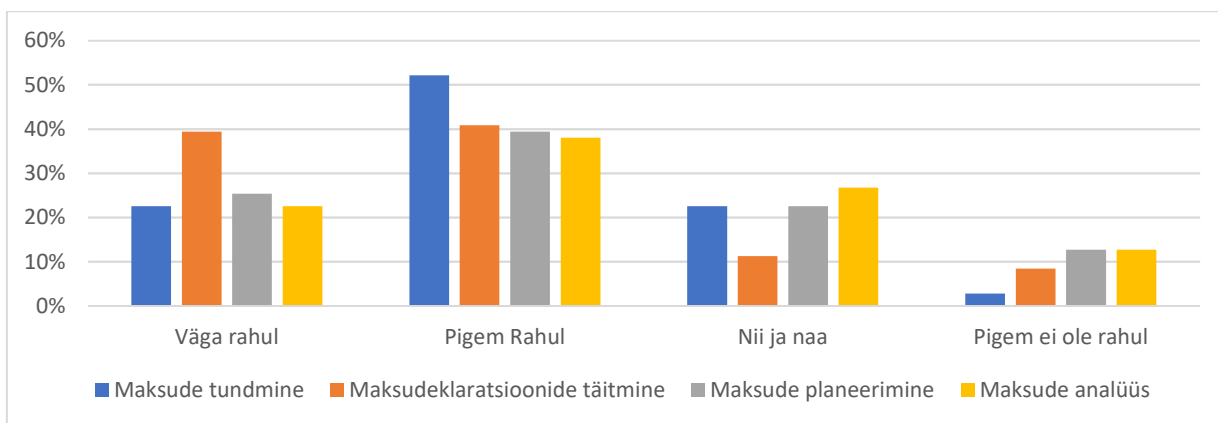
Finantsarvestuse teemad	Haridustase	Väga rahul	Pigem Rahul	Nii ja naa	Pigem ei ole rahul	Pole üldse rahul
Raamatupidamise korraldamine	Rakenduskõrgharidus	43%	50%	7%	-	-
	Bakalaureus	13%	60%	20%	7%	-
	Magister	48%	43%	9%	-	-
Majandussündmuste kirjendamine ja dokumenteerimine	Rakenduskõrgharidus	25%	68%	7%	-	-
	Bakalaureus	27%	67%	-	7%	-
	Magister	48%	52%	-	-	-
Finantsaruandlus	Rakenduskõrgharidus	21%	43%	29%	7%	-
	Bakalaureus	20%	53%	7%	20%	-
	Magister	48%	43%	9%	-	-
Arvestusmeetodite erisused	Rakenduskõrgharidus	14%	46%	36%	4%	-
	Bakalaureus	13%	27%	27%	27%	7%
	Magister	22%	43%	30%	4%	-
Valdkondlikud õigusaktid	Rakenduskõrgharidus	11%	61%	21%	7%	-
	Bakalaureus	13%	33%	33%	20%	-
	Magister	26%	52%	17%	4%	-
Konsolideerimine	Rakenduskõrgharidus	7%	14%	39%	29%	11%
	Bakalaureus	7%	13%	20%	27%	33%
	Magister	4%	48%	22%	22%	4%
Sisekontrolli alused	Rakenduskõrgharidus	4%	29%	43%	18%	7%
	Bakalaureus	-	27%	20%	27%	27%
	Magister	17%	22%	48%	9%	4%
Auditi alused	Rakenduskõrgharidus	14%	25%	39%	14%	7%
	Bakalaureus	7%	7%	33%	33%	20%
	Magister	17%	39%	35%	9%	-
Eesti finantsaruandluse standard	Rakenduskõrgharidus	11%	54%	18%	18%	-
	Bakalaureus	13%	40%	33%	-	13%
	Magister	17%	61%	17%	-	4%
Rahvusvahelised finantsaruandlusstandardid	Rakenduskõrgharidus	7%	18%	43%	14%	18%
	Bakalaureus	-	33%	33%	13%	20%
	Magister	-	43%	35%	13%	9%

Magistrikraadiga vastanud arvasid 43% juhtudest, et nad on pigem rahul oma kompetentsidega IFRS-i teemal. Samas rakenduskõrgharidusega vastanutel oli väga rahul ja pigem rahul olijaid vaid 25%. Bakalaureusekraadiga vastanud on enamiku teemade puhul kõige enesekriitilisemad. Nende vastused olid pigem ei ole rahul ja ei ole üldse rahul. Vähem olid oma kompetentsidega väga rahul ja pigem rahul. Näiteks sisekontrolli ja konsolideerimise teemade puhul oli 20% bakalaureusekraadiga vastanuid rohkem, kes märkisid vastuseks ei ole üldse rahul. Selle põhjuseks võib olla rakenduskõrghariduses praktiliste teadmiste tähtsustamine, mistõttu rakenduskõrghariduse omanikud tunnevad end oma töös kompetentsematena. Konsolideerimine ja IFRS on teemad, mida peavad magistrikraadiga inimesed kõige keerulisemateks ja ei hinda oma teadmisi nendes valdkondades enamasti kõrgemateks kui pigem rahul. Teiste teemade puhul on näha, et magistrikraadiga inimesed hindavad oma kompetentsustaset kõrgemaks kui teiste haridustasemetete esindajad.

Vastuste analüüsil, lähtudes vastanute tööstaažist (lisa 3), on näha, et kompetentsustaseme hinnangud järgivad sarnaseid trende eelnenud analüüsiga. Kõikidele gruppidele on raskemad teemad, mis on seotud sisekontrolli, auditi, konsolideerimise ja IFRS-ga. Kompetentsemateks peetakse end raamatupidamise korraldamise, finantsaruandluse ja majandussündmuste kirjendamise ja dokumenteerimise alal. Oma kompetentsid hinnati keskmiseks Eesti finantsaruandluse standardist, valdkondlikest õigusaktidest ja arvestusmeetodite erisustest arusaamisel. Kõige kõrgema keskmise hinnangu annavad oma kompetentsusele erinevate finantsarvestuse teemadel üle 20 aastase tööstaažiga vastajad (vt lisa 3). See on mõistetav, arvestades nende töökogemust, mis avaldab suurt mõju kompetentsuse tekkimisel ja arenemisel. Näiteks eelpool toodud igapäevasemate teemade kompetentsust hindavad üle 20 aastase tööstaažiga inimesed väga heaks (51-71%) ja pigem headeks (29-43%). Töölased kompetentsid suurenevad staaži kasvades. Kasvavad oskused ja teadmised ning kindlus oma oskuste suhtes. Seda mõtet kinnitab ka küsitluse andmete analüüs. Kuni kahe aastase töökogemusega vastanud on kõige tagasihoidlikumad oma hinnangutes. Vastajatest 2-5 ja 10-20 aastase tööstaažiga on näha, et pädevustase tõuseb aastatega. Samasugune tõus jätkub kõige kõrgema hinnanguga üle 20 aastase töökogemusega vastanuil. Kummalisemaks anomaaliaks on 6-10 aastase töökogemusega vastanute vastused, millest ilmnese, et nemad hindavad oma teadmisi 80% juhtudest madalamaks kui seda tegid 2-5 aastase töökogemusega vastanud. See võib tuleneda sellest, et koolis õpitu on aja jooksul piisavalt ununenud ja uuenduste ja muudatustega ei olda

kursis ning see tekitab antud grupis ebakindlust. Järelikult on 6-10 aastase töökogemusega inimesed võimalik sihtgrupp, kelle oleks täiendkoolitusi rohkem vaja suunata, et nende enesekindlust ja pädevust tõsta.

Järgnevalt tuli vastajatel hinnata oma kompetentsustaset sellistel maksundusega seonduvatel teemadel nagu maksude tundmine, maksudeklaratsioonide täitmine, maksude planeerimine ja maksude analüüs. Joonisel 5 on näha, et maksualaste teadmistega ollakse pigem rahul. Vastanutest ei märkinud keegi, et ta ei oleks ühegi nimetatud teema valdamise kompetentsusega üldse rahul. Madalamaks hinnangus kujunes pigem ei ole rahul (3-13% vastanutest). Järgnevalt analüüsitakse andmeid tulemuste alusel leitud keskmiste näitajate põhjal (vt lisa 5). Rahuolu käsitletud teemadel paigutati 5-sele skaalale (5-väga rahul...1-pole üldse rahul). Kõige kõrgemalt hindasid raamatupidajad oma teadmisi maksudeklaratsioonide täitmise vallas, kus keskmiseks hinnanguks kujunes 4,1. Maksude tundmise keskmiseks hindeks anti vastajate poolt 3,9. Maksude analüüs ja planeerimine keskmised tulemused oli vastavalt 3,7 ja 3,8 punkti. Üllatavad positiivsed on tulemused kahe viimase teema lõikes, eriti maksude planeerimine, mis on keerukad teema raamatupidajatele.

Joonis 5. Maksundusalaste teemade pädevuste hinnangud

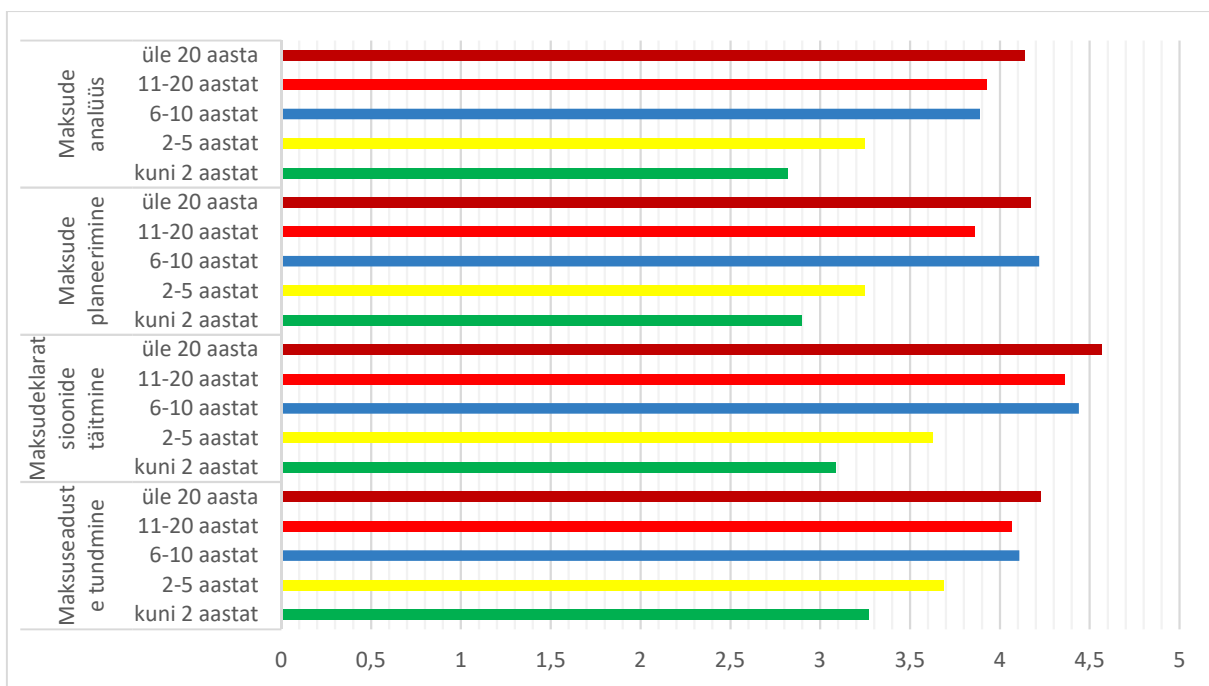
Maksundusalaste teemade hinnangute analüüsimisel haridustaseme alusel, hindasid oma kompetentse kõige kõrgemalt magistrikraadiga vastajad, kelle seas oli väga rahul oleva hinnangu valijaid teemade lõikes 26-57%. Sama näitaja oli rakenduskõrgharidusega vastajatel 14-32% ja bakalaureusekraadiga vastajatel 20-33%. Kõige kriitilisemad olid jälle oma

kompetentside suhtes bakalaureusekraadiga vastanud, kes pigem ei olnud rahul oma teadmistega.

Tabel 7. Maksundusalaste teemade kompetentside hinnangud haridustasemete lõikes

Maksudusalane teema	Haridustase	Väga rahul	Pigem Rahul	Nii ja naa	Pigem ei ole rahul
Maksuseaduste tundmine	Rakenduskõrgharidus	21%	50%	25%	4%
	Bakalaureus	20%	27%	47%	7%
	Magister	26%	65%	9%	
Maksudeklaratsioonide täitmine	Rakenduskõrgharidus	32%	43%	14%	11%
	Bakalaureus	33%	40%	20%	7%
	Magister	57%	35%		9%
Maksude planeerimine	Rakenduskõrgharidus	21%	32%	32%	14%
	Bakalaureus	27%	33%	20%	20%
	Magister	35%	43%	13%	9%
Maksude analüüs	Rakenduskõrgharidus	14%	39%	32%	14%
	Bakalaureus	20%	33%	20%	27%
	Magister	39%	30%	26%	4%

Tööstaažist lähtuvalt analüüsidest võib täheldada, et kompetentsuse tase tõuseb maksunduse teemade puhul koos tööstaaži suurenemisega (joonis 6).

Joonis 6. Maksundusalased kompetentsushinnangud tööstaaži lõikes

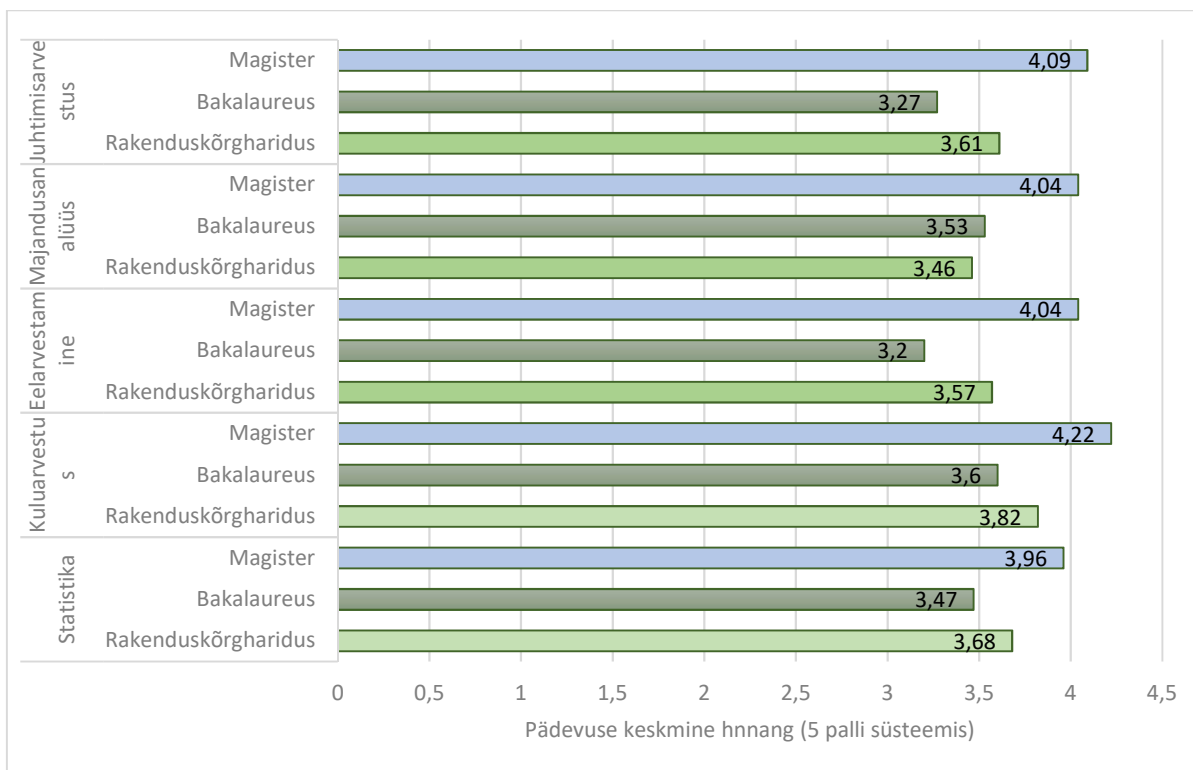
Üle 20 aastase töökogemustega raamatupidajate keskmised hinnangud maksualastel teemadel tõusid kõikide teemade puhul neljast kõrgemale. Tööstaaži löike protsentuaalse hinnangud on ära toodud lisa 6. Maksuseaduste tundmise ja maksudeklaratsioonide täitmise puhul on 6-10 ja 11-20 aastase töökogemusega vastajate gruppi keskmine hinne üle nelja. Hinnang langeb poole punkti võrra maksude analüüsi ja planeerimise teemade korral. Kuni kahe aastase ja 2-5 aastase töökogemusega vastajate hinnangud on madalamad jäädes maksude planeerimise ja analüüsi teemadel 2,8 ja 2,9 punkti juurde. Maksuarvestuse teemade puhul oli märgata pädevuse langust 11-20 aastase tööstaaži saavutanud raamatupidajate seas.

Viimasena paluti hinnata oma kompetentsust juhtimisarvestuse teemadel. Hinnang tuli anda teadmistele statistikast, kuluarvestusest, eelarvestamisest, majandusanalüüsist ja juhtimisarvestusest. Keskmiselt kõige kõrgemalt hindasid vastajad on kompetentsust kuluarvestuses 3,9 punktiga, järgnesid statistika ja juhtimisarvestus 3,7 punktiga ja madalamateks osutusid teadmised majandusanalüüsist ja eelarvestamisest, mida hinnati 3,6 punktiga (vt lisa 7). Üldiselt võib öelda, et hinnangud on ühtlased, jäädes 3,9- 3,6 punkti vahele. Kõige madalama hinnangu oma kompetentsusele andis iga teema puhul ainult üks vastaja. Pigem ei ole rahul hinnang esines peamiselt 6-8%-l vastanutest (vt tabel 8). Erandiks oli eelarvestamine, millega ei olnud rahul 13% vastanutest. Kõige populaarsemaks hinnanguks osutus pigem rahulolev, millele järgnes nii ja naa ning väga rahul. Lähtudes sellest, et enamus vastajatest oli mikro- ja väikeettevõtete esindajad, peaksid vastajad kokku puutuma kõikide juhtimisarvestuse teemadega vähemal või rohkemal määral ning seetõttu peaks antud hinnang kompetentsusele omakompetentsusele olema usaldusväärne. Suuremate ettevõtete esindajate korral on tavaliselt finantsosakonnas rohkem töötajaid kui üks ja oleks vale oletada, et kõik vastajad olid juhtimisarvestuse valdkonnaga kokku puutuvad pearaamatupidajad ja finantsjuhid.

Tabel 8. Juhtimisarvestuse kompetentside hinnangute protsentuaalne jaotumus

Juhtimisarvestuse kompetentsid	Väga rahul	Pigem rahul	Nii ja naa	Pigem ei ole rahul	Pole üldse rahul
Statistika	12,7%	53,5%	26,8%	5,6%	1,4%
Kuluarvestus	22,5%	52,1%	18,3%	5,6%	1,4%
Eelarvestamine	19,7%	38,0%	28,2%	12,7%	1,4%
Majandusanalüüs	16,9%	42,3%	31,0%	8,5%	1,4%
Juhtimisarvestus	16,9%	46,5%	26,8%	8,5%	1,4%

Hinnangud oma kompetentsidele on kõrgeimad magistrikraadiga vastanutel jäädes teemade lõikes 3,96- 4,22 punkti vahele. Järgnesid rakenduskõrgharidusega vastanud, kellede hinnang oma kompetentsidele oli 3,46- 3,82 punkti. Kõige kriitilisemad olid oma kompetentside osas bakalaureusekraadiga vastanud, kellede hinnangud jäid 3,2- 3,6 punkti vahele. Kõrgemad hinnangud on omistatud kuluarvestusele ja nõrgemad eelarvestamisele.

Joonis 7. Juhtimisarvestuse kompetentsushinnangud haridustasemete lõikes

Juhtimisarvestuse teemade puhul on näha erinevad tulemused lähtudes töökogemuse pikkusest. Kokkuvõtvalt võib öelda vaid, et üle 20- aastase tööstaažiga vastanud hindasid oma kompetentsi teistest gruppidest kõrgemateks, välja arvatud statistika. Keskmine tulemus jäi kuluarvestuse puhul 4,43 punkti juurde, eelarvestamine 4,14, majandusanalüüs 4,29 ja juhtimisarvestus 4,24 palli juurde (vt lisa 8). Statistika keskmine hinnang oli 3,9 punkti, mis oli madalam kui kuni kahe aastase töökogemusega vastajate puhul. Selline tulemus võib tuleneda sellest, et värskest koolist tulnud, alla kahe aastase töökogemusega vastanute teadmised on koolist hästi meeles ja seetõttu hindavad oma kompetentsi kõrgemalt. Teiste teemade puhul on aga tõenäoline, et

töökogemusega on omandatud rohkem teadmisi ja kõrgemad tööpositsioonid ja seetõttu puutuvad nad rohkem kokku ka juhtimisarvestuse teemadega. Statistika, kuluarvestuse, majandusanalüüsi ja juhtimisarvestuse teemadel on näha, et alla 2 aastase töökogemusega vastajatel hinnang oma juhtimisarvestuse kompetentsidele on see kõrgem, kui 2-5 aastase töökogemusega vastanutel langedes 0,24- 0,51 punkti võrra. Raamatupidajad tööstaažiga 6-10 aastat hindavad on kompetentsi uuesti kõrgemalt 0,19- 0,47 punkti ning 11-20 aastase töökogemusega on jälle oma hinnangutes kriitilisemad. Nagu eelpool kirjeldatud on viimase, üle 20 aastase töökogemusega gruppi kuuluvate vastanute hinnangud nimetatud teemadel kõige kõrgemad. Erinev oli vastanute arvamus eelarvestamise suhtes, kus hinnang oma teadmiste langes kuni 6-10 aastase tööstaažiga vastajate grupini, ja tõusis kuni 20 aastase töökogemusega raamatupidajateni.

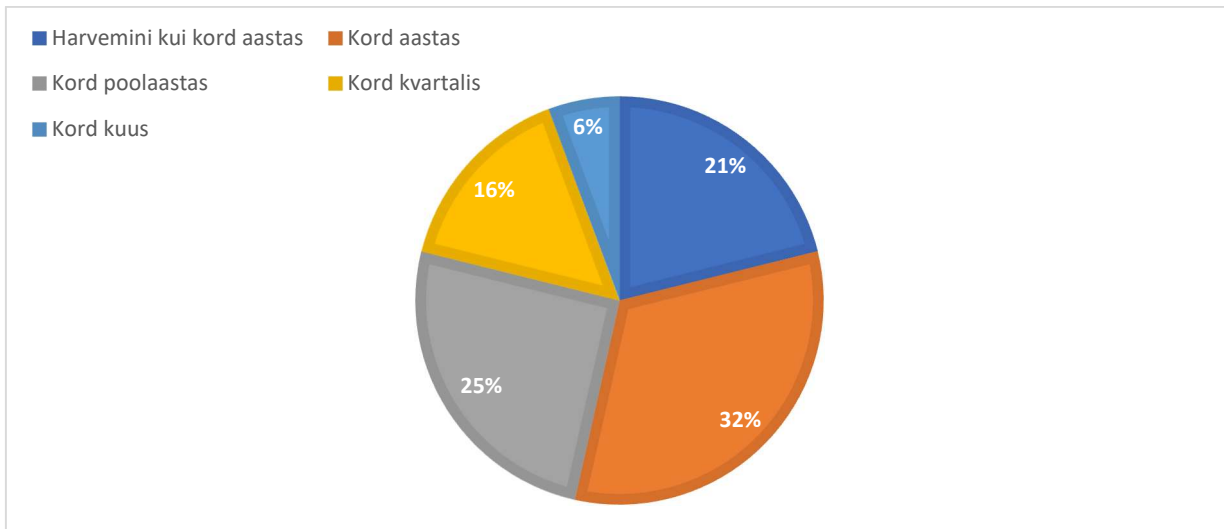
2.3 Raamatupidajate täiendkoolitusvajadus

Käesolevas peatükis antakse ülevaade küsitletute täienduskoolitustega seotud näitajatest ja analüüsitaks nende koolitusvajadust kaasates eelnevas peatükis esitatud analüüsi tulemusi. Vastanutel paluti esmalt iseloomustada oma koolitusharjumusi ja ette tulevaid probleeme. Samuti uuriti kahe viimase aasta jooksul läbitud koolituse teemasid ja paluti anda hinnang läbitud koolitustele. Viimasena paluti vastanutel avaldada arvamust, milliseid koolitusi nad pädevuse hoidmiseks või tõstmiseks lähiajal läbida sooviksid.

Jooniselt 8 on näha, et 32% raamatupidajatest käisid kahe viimase aasta jooksul koolitusel keskmiselt korra aastas, 25% korra poolaastas ja 16% korra kvartalis. Neli vastajat olid väga aktiivsed õppurid ja osalesid koolitustel korra kuus.

Kahjuks näitavad tulemused, et 21% käisid ennast täiendamas harvemini kui korra aastas, mis kindlasti ei mõju positiivselt oma kompetentside säilitamisele ja arendamisele. Viis vastajat, kes käisid koolitustel harvemini kui korra aastas vastasid, et nad ei ole osalenud koolitustel tihedamini põhjusel, et ei pea seda vajalikuks. Kolmel juhul viiest oli vastanul magistrikraad. Tulemustest ei selgu täpsemalt, kas põhjuseks on enesekoolituse võimekuse kõrge tase või

arusaam, et seni õpitu on piisav, et edaspidi hästi toime tulla. Küsitletutest 35% leidis, et on saanud osaleda kõigil soovitud koolitustel.

Joonis 8. Eesti raamatupidajate koolitustihedus

Kahjuks on aga 58% vastanutest seisus, kus nad ei ole saanud osaleda kõigil soovitud koolitustel. Kõigil soovitud koolitustel osaleda mittesaanutest oli rakenduskõrgharidusega 18 ja kõrgharidusega 19 vastanut. Koolitustel sooviks rohkem käia kõigist magistr kraadiga vastanutest oli kolmandik neid, kes sooviks rohkem koolituste käia ja bakalaureuse kraadiga vastanutest 73%. Selliste tulemuse võib põhjustada lühema haridusteega inimeste soov ja vajadus ennast rohkem täiendada. Vaid neli bakalaureusekraadiga vastanut oli saanud koolitada ennast piisavalt.

Küsitluse käigus selgitati välja peamised põhjused miks ei ole vastanud saanud osaleda kõigil soovitud koolitustel. Tabelis 9 on välja toodud põhjused koos vastajate arvu ja protsentuaalse jaotusega. Oma arvamuse ja põhjused avaldasid 66 küsitlusele vastanut.

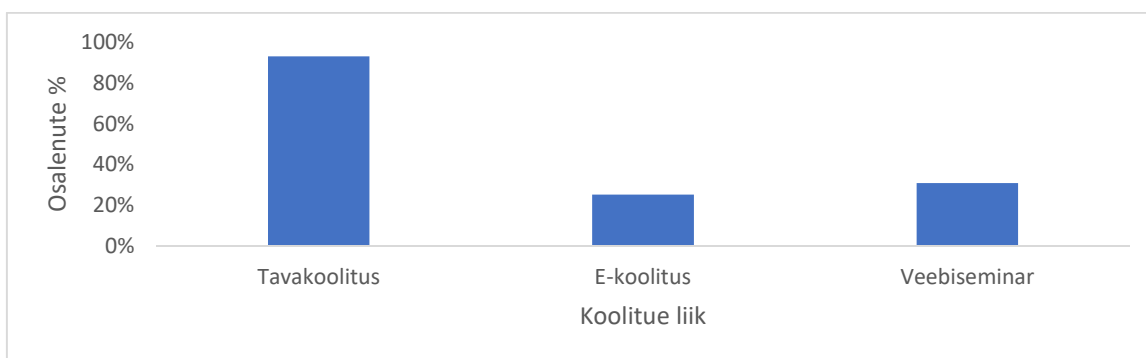
Tabelis toodud andmetest on näha, et peamiseks koolitusel mitteosalemise põhjuseks on koolituse osaluse hind ja osaluskulud. Seda põhjust peab peamiseks 52% vastanutest. Järgnevad ajapuudus 18%-ga ja asukoha sobimatus 17%-ga. Üheksa vastanut leidis, et pole leidnud sobivat

koolitust, kus sooviks osaleda. See annab mõtteainet koolitajatele, et on veel arenguruumi ja uusi teemasid, millel oleks vaja koolitusi läbi viia.

Tabel 9. Koolitustel mitteosalemise põhjused

Põhjus	Vastanute arv	Vastanute %
Ajapuudus	12	18%
Asukoha sobimatus	11	17%
Osaluse hind/osaluskulud	34	52%
Sobiva koolituse puudumine	9	14%

Mõned eelpool nimetatud muresid võib hajutada erinevat liiki koolituste kasutamine. Osaluse hind ja asukoha sobimatus probleemi saavad leevendada e-koolitused ja veebiseminarid, mis võimaldavad vähendada aja- ja rahakulu. Jooniselt 9 on näha, et küsitlusele vastanutest 93% on osalenud tavakoolitustel, kellest kolmandiks on osalenud ainult tavakoolitusel.

Joonis 8. Erinevat liiki koolitusel osalemine

Tavakoolitusel osalemiseks tuleb teha kulutusi nii kohalejõudmiseks ja koolituse enda hinnad on kõrgemad tänu sobivate ruumide üürimiseks ja toitlustamise kuluvatele vahenditele. E-koolitustel on vastuist osalenud 25% ja veebiseminaridel 31%. Koolitajad võiksid mõelda e-koolituste ja veebiseminaride laialdasemale korraldamisele, välja tuues nende eelised (odavam hind, võimalik järelkuulata).

Tabelist 10 on näha küsitletute hulgas populaarsemad koolituse teemad. Ülekaalukalt (83%) on külalstatumad koolitused need, mis käsitlevad muudatusi maksuseadustes. Finantsarvestuse

teemalistel koolitustel on paaril viimasel aastal käinud 44% vastanutest, millel järgneb 31%-ga finantsaruannete koostamise temaatika. Ülejäänud teemadel koolitused ei olnud küsitlusele vastanute seas nii populaarsed. Eelnenud küsitluste tulemuste analüüsis oli näh, et maksuseadustundmise ja deklaratsioonide täitmise pädevuses oldi küllaltki kindlad, mis tuleneb ilmselt ka sellest, et antud teemadel koolitused osutusid populaarseimateks. Vähem pädevana tunti ennast maksude kavandamises ja analüüsis, mis tuleneb ilmselt sellest, et nendel teemadel koolitusi on vähem külastatud (vaid neli inimest). Põhjuseks võib olla antud teemal toimuvate koolituste vähesus. Samad vastavused esinevad finantsarvestuse ja juhtimisarvestuse pädevuste analüüsil ja külastatud koolituse populaarsuse vahel.

Tabel 10. Raamatupidajate osalemine koolitused viimasel kahel aastal

Koolituse temaatika	Osalenute arv	Osalenute %	Keskmine hinnang
Finantsarvestus	31	44%	3,92
Finantsaruannete koostamine	22	31%	3,75
Finantsaruannete analüüs	12	17%	3,73
Sisekontroll	5	7%	3,39
Konsolideerimine	7	10%	3,47
Valdkondlikud õigusaktid	13	18%	3,80
Muudatused maksuseadustes	59	83%	4,12
Maksude kavandamine ja analüüs	4	6%	3,70
Majandusanalüüs	15	21%	3,71
Majandusmatemaatika ja statistika	1	1%	3,40
Kuluarvestus	17	24%	3,83
Eelarvestamine	4	6%	3,42
Juhtimisarvestus	15	21%	3,72
Andmekaitse	12	17%	3,53
Riskijuhtimine	4	6%	3,38

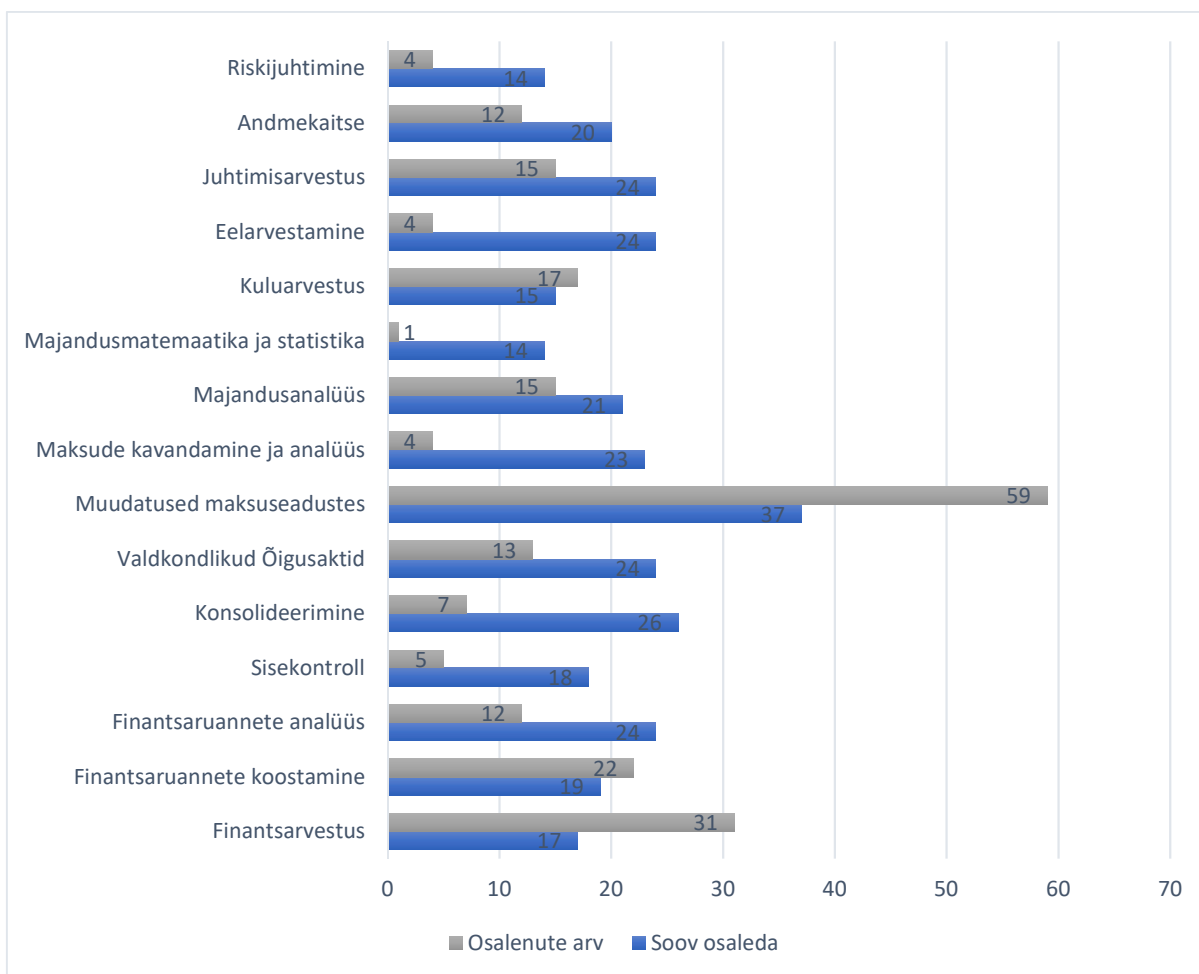
Kõige vähem osalenuid on olnud sisekontrolli, majandusmatemaatika, statistika, eelarvestamise ja riskijuhtimise koolitustel. Haridustasemete lõikes vaadatuna ei saa järeldada, et erinevate haridustasemega vastanud koolitaks ennast teatud teemal rohkem ja teisel vähem. Tööstaaži ja koolituste vahel on märgatavad mõned erinevused. Töökogemuse suurenemisega muutuvad vähesel määral koolituse temaatikad rohkem vanemaamatupidaja ja juhtivraamatupidaja tasemetele vastavateks, kuid osaletakse siiski ka tavapärasel maksuteemalistel ja finantsalastel koolitustel.

Küsitletute hinnangud läbitud koolitustele olid ülekaalukalt väga rahul, pigem rahul või nii ja naa. Vaid üksikud vastanud saadud kasu väheks või olematuks. Arvuliselt rohkem osalejaid kogunud koolitusteed said kõrgema keskmise hinde kui raamatupidajatele raskemaks osutunud teemade puhul, kus oli ka vähem osalejaid. Kõrgmate hinnatega hinnati koolitusi, mis toimusid maksuseduste muudatuste, kuluarvestuse, finantsarvestuse ja valdkondlike õigusakte puudutavatel teemadel. Madalamalt hinnati koolitusi riskijuhtimise, majandusmatemaatika, statistika ja sisekontrolli teemadel. Kõige kõrgmalt hindasid läbitud koolitusi bakalaureusekraadiga vastanud, kelle hinded olid teiste haridustasemetes keskmisest hinnangutest kuni 0,4 punkti kõrgemad. Rakenduskõrgharidusega õppurid andsid keskmiseid hinnanguid ja kõige kriitilisemad olid magistrikraadiga vastanud, kelle hinnangud olid kuni 0,35 punkti madalamad kui bakalaureusekraadi ja rakenduskõrghariduse omajad. Võrreldes neid tulemusi kompetentsushinnangute analüüsi tulemusega on olukord vastupidine. Bakalaureusekraadiga vastajad hindasid oma kompetentse madalamalt kui teised, kuid läbitud koolitustele anti kõrgemaid hindeid kui teiste haridustasemetega vastanud.

Lisaks läbitud koolitustele küsiti vastanute käest ka millistel teemadel koolitused sooviksid nad edaspidi osaleda, et oma kompetentse tõsta. Vastustest tuli välja üllatavalt suur soov osaleda erinevatel koolitustel. Keskmise osalus soov on neljal kuni viiel erineval koolitusel. Esikohal, teistel koolitusteedadel toimuvaid koolitusi tunduvat edastades, on endiselt maksuseduste muudatusi käsitlevad koolitused. 37 vastanut soovis edaspidi osaleda maksumuudatusi puudutavatel teemadel toimuvatel koolitustel. Edasised tulemused enam nii ei eristu. Jooniselt 9 on näha, et populaarsust on koguma hakanud raskemate teemade käsitlemistega koolitused nagu eelarvestamine, konsolideerimine ja juhtimisarvestus ning kiiresti aktuaalsust koguvatel riskijuhtimise ja andmekaitse teemadel. Planeeritavate koolituste puhul ei ole enam teemade lõikes nii märgatavad arvulised erinevused. Pädevushinnangutest avaldunud keerukamate teemadega koolitustel osalemissoovijad on võrdsustanud olukorra igapäevaste teemade käsitlemistega koolituste osalemise soovidega.

Bakalaureusekraadiga ja rakenduskõrgharidusega vastanute soovid osaleda erinevatel koolitustel olid tunduvat suuremad arvuliselt kui magistrikraadiga küsitletute osalemissoovid. Nende soov oli osaleda vähemalt 4- 6 koolitusel ja teemade valikul oli esindatud kõik küsitluses kirjeldatud variandid. Sisekontrolli ja juhtimisarvestuse kõrval sooviti osaleda maksumuudatusi

ja finantsarvestust käsitlevatel koolitustel. Magistrikraadiga vastanute soovisid osaleda kahel kuni kolmel koolitusel ja teemavalikud langesid enamasti kokku juhtivraamatupidaja kompetentsinõuetele vastavate teemadega.

Joonis 9. Koolitusel osalenute ja osalemissooviga vastanute võrdus

Kokkuvõtvalt võib öelda, et Eesti arvestus- ja finantsala töötaja osaleb võimaluse avanemisel hea meelega koolitustel ja soovib seeläbi oma kompetentsi tõsta. Kahjuks võivad takistuseks saada koolitustega seotud kulutused ja ajapuudus. Raamatupidajad soovivad ennast koolitada nii nendel teemadel, mille kompetentsi nad enda puhul kõrgeks hindasid kui ka neil, mis veel nii tugevad ei ole ja arendamist vajaksid. Analüüsi tulemusena on näha osaletud koolituste tulemusena kompetentsi hinnangu tõus. Nendel koolisteedel, kus oli vastanutest osalejate arv suurem oli ka pädevushinnangute andmisel tulemused kõrgemad.

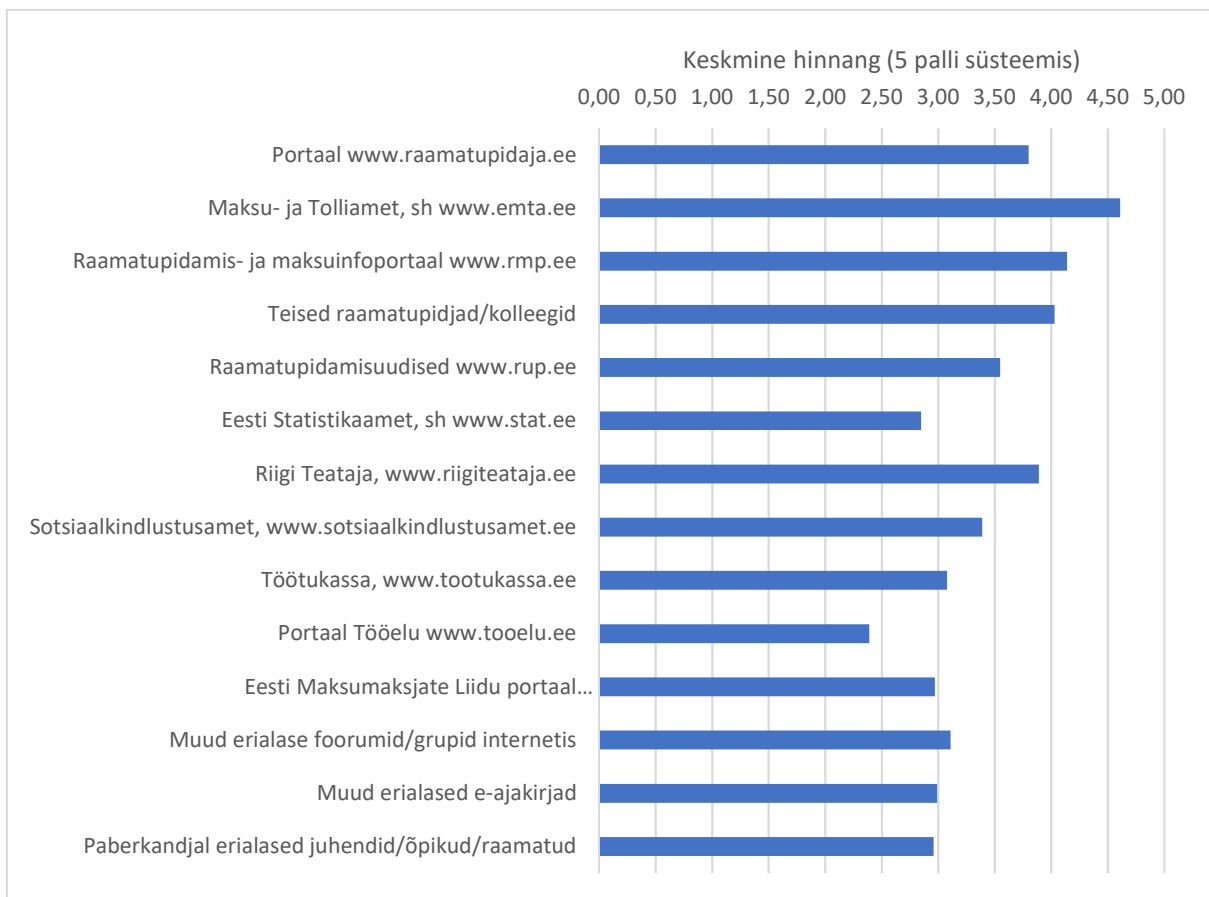
Eesti raamatupidajate esmased koolitusvajadused on antud uuringu tulemustest lähtudes seotud kõige kiiremini muutuvate ja raamatupidajaid otseselt ja kiiresti mõjutavate teemadega nagu maksud, muudatused õigusaktides ja finantsarvestus. Edasi vajaksid arendamist koolitusteemad, mille pädevushinnangud kippusid madamaks jääma. Sellisteks teemadeks võiks lugeda eelarvestamist, finantsaruannete analüüsi, majandusanalüüsi, konsolideerimist ja sisekontrolli. Lisaks on lisandunud viimasel ajal aktuaalsemaks muutunud riskijuhtimise ja andmekaitse teemade koolitusvajadus.

2.4 Raamatupidajate infoallikad

Infokanalid on täiendkoolituste kõrval veel üheks võimaluseks info kogumiseks, kompetentsi tõstmiseks ja nõu küsimiseks. Infoallikaid võib liigitada internetiallikateks, paber kandjal väljaanneteks ja isikulistest allikateks. Ühed on usaldusväärsemad kui teised ja järgnevalt analüüsitakse vastanute poolt kasutustiheduse hinnangu saanud infokanaleid. Küsitluse paluti hinnata 14 erineva infoallika kasutust (vt joonist 10).

Esimesena grupina hinnati erasektori välja antud internetipõhiseid infokanaleid nagu portaali www.raamatupidaja.ee, raamatupidamisuudised www.rup.ee ja raamatupidamis- ja maksuportaali www.rmp.ee. Kinlasti on analoogseid portaale, kuid valik langes enamkasutatvate portaalide kasuks. Hinnangut regulaarse kasutuse kohta sai anda viiepalli süsteemis (kindlasti jah, pigem jah, nii ja naa, pigem ei, kindlasti ei). Eelnimetatud kolmest osutus populaarsemaks ja vastanute poolt usaldatavamaks www.rmp.ee. Magistrikraadiga vastanud hindasid portaali 3,91 punkti vääriliseks, kõrgeima hinnangu andsid sellele rakenduskõrgharidusega vastanud. Järgnes portaali www.raamatupidaja.ee ja kõige vähem kasutatavaks osutus [rup.ee](http://www.rup.ee) keskmised hinnangud millele jäid 3,75- 3,91 vahele. Kusjuures magistrikraadi omanikud hindasid, seda sama kõrgelt kui [rmp.ee](http://www.rmp.ee) portaali. Üldiselt hindasid nemad kõiki kolme portaali kõige sarnasemalt. Kõige suuremad kõikumised eisnesid rakenduskõrgharidusega vastanute puhul. Tööstaaži klassifitseerimisel alla ja üle 10 aastaseks, on tulemustest võimalik välja lugeda, et pikema töökogemusega inimesed hindasid kolme

portaali kasutust kõrgemalt (4- 4,25 punkti) kui alla 10 aastase kogemusega vastanud (3,5-3,72 punkti). Portaalide populaarsusjärjestus jäi siiski samaks.

Joonis 10. Infoallikate kasutuse hinnangulised keskmised

Järgnevalt paluti hinnata erinevad interneti kodulehti, mille autoriks on avalik-õigulikul asutused. Maksumaksjad.ee, tööelu.ee, tootukassa.ee, ska.ee, riigiteataja.ee, stat.ee ja emta.ee on tihedamini kasutatavad ja üldtuntud interneti leheküljed, mis kajastavad seadustest tulenevat infot ning mis peaks ideaalis vastama alati tõele ja olema kõige kindlam viis oma teadmiste täiendamiseks. Küsitlusele vastanute poolt on neist enim kasutatavad Maksu- ja Tolliameti kodulehekülg, riigiteataja.ee, ja Sotsiaalkindlustusameti koduleht. Kõige vähem leiavad vastanute seas kasutust tööelu.ee ja Statistikaameti lehekülg. Haridustasemete lõikes on kasutustiheduse näitajad sarnased ja mõnel üksikul juhul vahetuvad kohad edetabelis. Avalik-õiguslike asutuste ametlikud kodulehed leiavad vähem kasutust kui analüüsitud portaalid.

Keskmine kasutus näitaja langeb pärast Maksu- ja Tolliameti ja riigiteataja.ee kodulehti oluliselt. Vaadeldes erineva töökogemusega vastanute eelistusi, suudavad viimased kaks interneti lehekülge pakkuda kõige rohkem konkurentsi eelnenud portaalidele. Ülejäänud internetilehed on pigem harva külastatavad, kuigi peaksid olema esmase info allikad.

Kolmadasse rühma kuulusid kolleegid, erialased foorumid, e-ajakirjad ja paber kandjal väljaanded. Nende kasutust hinnati samuti kõrgemalt kui eelnenud rühma välja toodud internetilehekülgi. Analüüsi tulemusena võib öelda, et paber kandjal allikate kasutus internetipõhiste kanalite kõrval on oluliselt vähenemas. Vanuselise rühmade analüüsist on näha, et kolleegide usaldatavus väheneb vanuse kasvades, millest võib järeldada, et ollakse kindlamad oma teadmistes. Paber kandjal väljaandeid hakatakse järjest rohkem kasutama kuid kõrvalt ei kao ära ka e-ajakirjad ja erialased foorumid. Haridustasemete lõikes on näha, et kõrgema haridustasemega vastanute hulgas väheneb foorumite, e-ajakirjade jms kasutamine ja eelistati erasektori ja avalik-õiguslike asutuste kodulehti. Rakenduskõrgharidusega ja bakalaureusekraadiga vastanud kasutasid magistritasemega vastanutest rohkem siiski interneti teel levivaid väljaandeid ja suhtlemist teiste raamatupidajate ja kolleegidega.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et raamatupidajate seas kasutatakse rohkem erinevat infot kokku koguvaid väljaandeid ja portaale info hankimiseks. Analüüsitud infokanalid on kiireim viis oma teadmisi täiendada ja kiiresti toimuvate muutustega kursis olla. Täiendkoolitused toimuvad ainult teatud aegadel ja uuenduste rakendusel teatud viivitusega. Õiged infokanalid on esmased allikad finantsarvestuse korraldamisega seotud töötajatel kiire info saamiseks, et oma kompetentsust mitte kaotada.

2.5 Arutelu ja järeldused

Küsitluse põhjal teostatud analüüsi tulemusena võib järeldada, et Eesti arvestus- ja finantsala töötajad hindavad oma erialaseid teadmisi, kuid oskavad olla ka kriitilised enda jaoks keerulisematel teemadel. Igapäevaseimate teemade juures olid keskmised tulemused kõrgemad ja pigem pearaamatupidaja ning finantsjuhi kompetentsi puudutavate teemade hinnangud olid

märgatavalt madalamad. Kokkuõtvalt on raamatupidajate jaoks keerukamateks teemadeks erinavad analüüsid, eelarvestamine ja kontrollivad tegevused. Tulemustest saab järeldada, et rakendusliku kõrgkooli lõpetanud tunnevad praktilistes oskusts ennast kindlamat. Bakalaureusekraadiga vastanute tugevuseks on teoreetilised teadmised, mille arendamiseks on nemad altimad osalema erinevatel erialastel koolitustel. Magistrikraadiga ja üle 20-aastase töökogemusega raamatupidajad hindasid enamikel teemadel oma teadmisi kõrgemalt võrreldes bakalaureusekraadi ja rakenduskõrgharidusega vastanutega. Pikemajaline õpe ja tööstaaž tagavad kompetentsuse omandatud erialal.

Enamus raamatupidajaid osaleb vähemalt korra aastas erialasel koolitusel. Vaadeldes vastanute poolt arvukamalt osaletud koolitusi on kompetentside tasemte analüüsi tulemused järeldatavad ja analüüsi käigus ka tõestatud. Täienduskoolitustel, kus osalemise arvukus oli kõrgem, olid ka kompetentsid kõrgemad. Üldiselt hindasid vastanud koolitusi, kus osaleti keskmisest kõrgemalt. Enamus osalejaid olid rahul või pigem rahul saadad info ja teadmistega. Probleemidena toodi välja ajapuudus, asukoha sobimatus ja rahaliste vahendite puudumine. Mõned neist probleemidest oleksid lahendatavad erinevat tüüpi koolituste osalemine. Küsitluse tulemustest on näha, et raamatupidajaid osalevad pigem tavakoolitustel, kuid alternatiivideks on ka veebiseminarid ja e-koolitused, mis säästaksid rahalisi kulutusi ja aega.

Raamatupidajad on huvitatud enamusest uuringu käigus välja pakutud koolitusteemadest. Täiendkoolituste tulemusena saavad nad oma kompetentse säilitada ja edasi arendada. Võrreldes kompetentsustaseme hinnangute keskmiseid tulemusi raamatupidajate koolitusplaanidega, on näha, et suurim koolitusvajadus on seotud maksundusega, sh maksuseaduste muudatustega. Sellel järgneb konsolideerimisteema, mille teemalist täiendkoolitust üle kolmandiku nimetas vajalikuks. Suurenemas on vajadus finantsaruannete analüüsi, juhtimisarvestuse, eelarvestamise ja valdkondlikke õigusakte tutvustavate koolituste järgi. Vähenenud on koolitusvajadus finantsarvestuse, finantsaruannete koostamine ja kuluarvestuse teemadel. Siit võib järeldada, et Eesti arvestus- ja finantsala töötajate koolitusvajadus suundub oma teematikatega samas suunas kui raamatupidamise erialased arengud.

Kõige suurem koolitusvajadus on bakalaureusekraadi omavate raamatupidajate seas, kes on kõige altimad koolitusel osalema ja hindavad koolitustega rahulolu kõrgemalt. Bakalaureuseõppe teoreetilisuse tõttu on järeldatav nende vajadus omandada koolituste kaudu

teadmisi praktiliseks tööks. Diplomiõppe läbinud raamatupidajad soovivad osaleda koolitustel, mille temaatika sisaldab vanemraamatupidaja (tase 6) ja juhtivraamatupidaja (tase 7) kompetentse nagu konsolideerimist, sisekontrolli, eelarvestamist, majandusanalüüsi jms. Magistrikraadiga raamatupidajate vajadus koolitust järgi on tagasihoidlikum. Pikem haridustee on taganud põhjalikumad teadmised ja edaspidi näevad magistrikraadiga vastanud vajadust koolitada ennast juhtivraamatupidaja kompetentsi kuuluvatel teemadel.

Tööstaažiga muutuvad koolitusvajadused vanemaamatupidaja ja juhtivraamatupidaja kompetentsidele vastavateks, kuid osalemissoov säilib ka tavapäraseid maksuteemaliste ja finantsalaste koolituste suhtes. Tulemustest on märgatav erineva tööstaažiga gruppide erinev koolitusvajadus. Finantsarvestuse teemadel oli näha, et pädevushinnangud langesid 6-10 aastase töökogemusega inimeste puhul, seega on suurenenud vajadus läbida oma kompetentside taastamiseks täiendavaid koolitusi. Maksuarvestuse teemadel oli selliseks grupiks 11-20 aastase kogemusega raamatupidajad, kes tundsid ennast maksualastes kompetentsides ebakindlamalt kui 6-10 aastase ja üle kahekümne aastase tööstaažiga grupp. Juhtimisarvestuse kompetentside analüüs näitas, et suurenenud on koolitusvajadus 2-5 ja 11-20 aastase tööstaažiga raamatupidajatel.

Täiendkoolitustel osalemisele lisaks on raamatupidajatele abiks mitmed infokanalid. Infoallikate analüüsi tulemusena on tänapäeval kasutatavamad internetipõhised kanalid, kuhu sisestatakse uuendused ja uudised kiiresti ning raamatupidajad saavad kompetentsust jooksvalt säilitada ka juhul kui täiendkoolitusel osalemine ei ole võimalik. Paberkandjal allikad aeguvad kiiresti ja võivad kasutajale anda valet infot, kuid vanemate uuringus osalejate seas leidub nende kasututajaid. Üllatavaks tulemuseks oli mõnede seadusandlike infoallikate vähene kasutusagedus vastanute seas, mis peaksid olema esimesed kanalid õige ja kiire info saamiseks seadusandluses sisse viidud muudatustest. Antud tulemustest saab järeldada, et vastanud eelistavad allikaid kuhu on koondunud rohkem erialast infot.

KOKKUVÕTE

Magistritöö eesmärgiks välja selgitada raamatupidajate täienduskoolituse vajadus pidades silmas nende kutsestandardist tulenevaid kompetentsusnõudeid ning uurida raamatupidajate infoallikate kasutust. Eesmärgi täitmiseks püstitati neli uurimisülesannet. Töö käigus viidi aprillis 2018 läbi internetipõhine ankeetküsitlus, kus paluti raamatupidajatel hinnata rahulolu oma kompetentsidega, täienduskoolitusel käimist ning infoallikaid. Küsitlusele vastas 71 raamatupidajat.

Teoreetilises osas anti esmalt ülevaade raamatupidaja ametiga kaasnevatest mõistetest ja iseloomulikest joontest. Tõdeti, et aegade algusest peale kehtinud stereotüüpse raamatupidaja nägemus on viimasel kahel aastakümnel hakanud muutuma. Igavast hallist kontoritöötajast on saamas üks ettevõtete võtmeisikuid.

Tänapäevase raamatupidaja peamiseks ülesandeks on majandusarvestuse korraldamine organisatsioonis lähtudes kõikidest kehtivatest seadusandlikest dokumentidest ja standarditest. Tööülesannete täitmiseks peab raamatupidaja olema varasemalt omandanud teatud kompetentsid. Eestis on selle tarbeks välja töötatud kolme tasemelised kutsestandardid, et kehtestada ametialaste kompetentside ühtsed normid. Kutsestandardite põhjal sooritatavad kutseksamid ei ole veel piisavalt populaarseks muutunud, kuid muudes erialastes küsimustes võetakse professionaalsel tasemel aluseks siiski kehtivad kutsestandardid. Teoreetilise osa käigus anti lühiülevaade ka rahvusvaheliselt kehtivatest kutsestandarditest.

Täiendkoolituse korraldus on Eestis reguleeritud täiendkoolituseadusega, mis kehtestab reeglid ja järelevalve süsteemid koolitusasutustele. Eestis pakuvad täienduskoolitust paljud erakoolitusasutused, kutseõppeasutused, kõrgkoolid ja kutseliidud, kes peavad oma tegevuse kohta esitama majandustegevuse teatise. Antud teatise on 2018 aastaks esitanud majandusarvestusega seotud teemadel 249 õppeasutust, kellest suurem osa on eraettevõtted. Tegevusnäitajate aruannete statistika kohaselt viidi 2016 (töö koostamise hetkeks ei ole veel

2017. aasta andmeid avaldatud) aastal läbi 938 majandusarvestusalast täiendkoolitust, kus osales 10 225 inimest ja väljastati 3 910 tunnistust.

Raamatupidajate elukestva õppe reguleerimiseks on välja töötatud ka mitmeid raamistikke. Töös tuuakse neist välja Lawson jt (2014;299-308) ning Lindsey (2016;7) välja töötatud raamistikud. Nende põhiline erinevus seisneb raamistiku aluseks võetud näitaja poolest. Lawson jt (2014;299-308) leiavad, et raamistik peab olema välja töötatud kompetentsuste põhjal ning Lindsey (2016;7) on aluseks võtnud täiendkoolituste süsteemi. Käesolevas töös on lähtunud kompetentside saavutamiseks vajalikest täiendkoolituste läbimisest.

Eesti ametialaselt töötavate raamatupidajate seas läbi viidud uuringu käigus selgus, et kõige kompetentsemaks peavad raamatupidajad ja teised arvestus- ja finantsala spetsialistid end igapäevase tööga seotud teemadel nagu finantsarvestus, finantsaruannete koostamine ja maksude tundmine. Keerukamateks peavad nad eelkõige juhtimisarvestusega seotud teemasid nagu eelarvestamine, majandusanalüüs, konsolideerimine, sisekontroll ja maksude kavandamine ja analüüs. Nendel teemadel hindavad nad oma kompetentsi madalamalt ja toovad välja tulevikud soovi osaleda palju suuremal määral nimetatud teemasid käsitlevatel koolitustel.

Läbiviidud uuringu tulemustest saab järeldada, et suurim täiendkoolitusvajadus on seotud maksundusega, sh maksuseaduste muudatustega. Sellele järgneb konsolideerimisteema, mida nimetas vajalikuks kolmandik vastanutest. Koolitusvajaduse tõusu on näha ka finantsaruannete analüüsi, juhtimisarvestuse, eelarvestamise ja valdkondlike õigusaktide teemal. Viimasel ajal aktuaalsemaks muutunud riskijuhtimise ja andmekaitse teemadel on samuti näha suurenenud koolitamise vajadust. Tulemused näitavad soovi jätkata ka olemasolevate pädevuste uuendamise ja kursis püsimisega, kuid koolitusvajadus finantsarvestuse, finantsaruannete koostamise ja kuluarvestuse teemadel on vähenenud. Antud ülevaate põhjal võib teha järelduse, et Eesti raamatupidajate koolitusvajadus suundub oma teemaatikate ja suundadega järgides raamatupidamise ametialased arengud.

Küsitluse andmete alusel läbivad 79% raamatupidajatest vähemalt korra aasta jooksul täiendkoolituse. Paljud neist läbivad koolitusi tihedamini kui korra aastas. Peamiseks põhjuseks, miks koolitustel ei saa osaleda, on rahaliste vahendite nappus, asukoha sobimatus ja ajapuudus.

Probleemi lahendust võiks näha tavakoolitusele alternatiivselt veebiseminaride ja e-koolitustel osalemise populariseerimisega. Kahe nimetatud koolituse liigil tunduvalt vähem osalemine võrreldes tavakoolitustega kinnitada nende väiksemat populaarsust arvestus- ja finantsala spetsialistide seas.

Täiendkoolitustele, olenemata liigist, on alternatiivseks enesearenduse viisiks erinevate infokanalite jälgimine ja kasutamise. Tänapäeval on kättesaadavad nii paberkandjal kui ka interneti teel kättesaadavad allikad. Populaarsemateks osutusid internetipõhised infokanalid. Paberkandjal allikate kasutajaid küll leidis, kuid samal ajal kasutasid samad vastajad ka interneti poolt pakutavaid lahendusi. Paberkandjal allikate kasutamisel on probleemiks nende kiire aegumine tänapäeva kiiresti muutuv maailmas. Internetipõhiste infoallikates osutusid populaarsemateks üldkasutatavad portaalid rmp.ee, raamatupidaja.ee ja rup.ee, mis koguvad kokku infot kõigi majandusarvestusega seonduvate teemade kohta. Unustada ei tasuks ka riigi poolt loodud Maksu- ja Tolliameti kodulehte ja Riigiteataja elektroonilist väljaannet ning alati võib abiks olla sõbralik kolleeg või teine raamatupidaja.

Tänapäeva maailm on tehnoloogiliselt väga kiiresti arenev, mille tulemusena lihtsustatakse raamatupidajate tööd, mis omakorda võimaldab teha muudatusi arvestus- ja finantsala spetsialisti tööülesannetes. Teiselt tekivad arengud ja lihtsustused kaasa olukorra, kus enam ei vajata nii palju töötajaid, kelle ametinimetuseks on raamatupidaja või selle alternatiivid. Järjest vähem läheb vaja andmesisetajaid ja ainult lihtsamata funktsioonide täitmisega tegelevaid raamatupidajaid. Selleks, et kiiresti tihenevad konkurentsist toime tulla, peab iga raamatupidaja end täiendama, et suurendada oma kompetentsust ning olema võimeline täitma keerukamaid tööülesandeid. Selle tagamiseks ei piisa enam ainult tasemeõppest nagu selgus antud uuringust. Täiendada tuleb ennast pidevalt nii juba omandatud pädevuste teemadel kui ka juurde õppida uusi teadmisi ja oskusi.

KASUTATUD KIRJANDUS

- About IFAC. – *International Federation of Accountants*. <https://www.ifac.org/about-ifac> (24.02.2018).
- Albu, C. N., Albu, N., Faff, R., Hodgson, A.**(2011). Accounting Competencies and the Changing Role of Accountants in Emerging Economies: the Case of Romania – *Accounting in Europe*, Vol. 8, No. 2, pp. 155-184.
- Berg, M. C.** (2007). Continuing Professional Development – *The IFAC Position*. *Accounting Education*, Vol 16 No. 4, p 319-327.
- Carnegie, G. D., Napier, C. J.**(2010). Traditional accountants and business professionals: Portraying the accounting profession after Enron – *Accounting, Organizations and Society*, Vol. 35, No. 3, pp. 360-376.
- Charting the Future of the Global Profession. (2016). – *International Federation of Accountants*. <https://www.ifac.org/system/files/publications/files/IFAC-Strategy-for-20162018.pdf> (09.02.2018).
- De Lange, P., Jackling, B., & Basioudis, G.** (2013). A framework of best practice of continuing professional development for the accounting profession.— *Accounting Education: An International Journal*, Vol 22(5),pp 494–497
- Draz, M., Ahmad, F.** (2017). Continuing Professional Development and Accounting Academics: A Literature Review – *International Journal of Learning and Development* , Vol 10, No.4 p. 44-52.
- Eesti elukestva õppe strateegia. (2020). – *Teadus- ja Teadusministeerium*. <https://www.hm.ee/et/elukestva-oppe-strateegia-2020> (22.02.2018).
- Eesti Hariduse Infosüsteemi asutamine ning põhimäärus. (Vastu võetud 05.08.2004, jõustunud 01.09.2004). – *Riigiteataja*. <https://www.riigiteataja.ee/akt/129122011185?leiaKehtiv> (22.02.2018).
- EQF terminid. – *Sihtasutus Kutsekoda*. https://www.kutsekoda.ee/et/kvalifikatsiooniraamistik/EQF_tutvustus/EQF_terminid (18.02.2018).
- ESTATi koolitused. – *Statistikaamet*. <http://www.stat.ee/33689?highlight=koolitus> (23.02.2018)
- Euroopa kvalifikatsiooniraamistik. – *Sihtasutus Kutsekoda*. https://www.kutsekoda.ee/et/kvalifikatsiooniraamistik/EQF_tutvustus (20.02.2018).

- Evans, J.R., Mathur, A.**(2005) The Value of Online Surveys. Internet Research, –*Emerald Group Publishing* Vol. 15, 2, 195-219
- Haridussõnastik, otsingsõna pädevus, kompetents. – *Eesti Keele Instituut*.
<http://www.eki.ee/dict/haridus/index.cgi?Q=competence> (12.02.18).
- <https://www.kutsekoda.ee/et/kutseregister/kutsestandardid/10649904/pdf/raamatupidaja-tase-5.3.et.pdf>
 (19.02.2018).
- <https://www.kutsekoda.ee/et/kutseregister/kutsestandardid/10650375/pdf/juhtivraamatupidaja-tase-7.9.et.pdf> (19.02.2018).
- IAESB. – *International Federation of Accountants*. <https://www.iaesb.org/> (24.02.2018).
- International Education Pronouncements. (2017) – *IAESB*.
<https://www.ifac.org/system/files/publications/files/2017-Handbook-of-International-Education-Pronouncements.PDF> (24.02.2018).
- Koolitused. – *Maksu- ja Tolliamet*. <https://www.emta.ee/et/ariklient/koolitused> (23.02.2018).
- Kutse andmine (2017)a. – *Eesti Raamatupidajate Kogu*.
https://www.erk.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=18&Itemid=138&lang=et
 (24.02.2018).
- Kutsestandard. Raamatupidaja, tase 5 (2017)b. – *Sihtasutus Kutsekoda*, 4 lk.
- Kutsestandard. Raamatupidaja, tase 6 (2017)c. – *Sihtasutus Kutsekoda*, 4 lk.
<https://www.kutsekoda.ee/et/kutseregister/kutsestandardid/10649993/pdf/vanemraamatupidaja-tase-6.9.et.pdf> (19.02.2018).
- Kutsestandard. Raamatupidaja, tase 7 (2017). – *Sihtasutus Kutsekoda*, 4 lk.
- Lawson, R.A., Blocher, E.J., Brewer, P. C., Cokins, G., Sorensen, J. E., Stout, D. E., Sundem, G. L., Wolcott, S. K., Wouters, M. J. F.** (2014). Focusing Accounting Curricula on Students' Long-Run Careers: Recommendations for an Integrated Competency-Based Framework for Accounting Education.— *Issues in Accounting Education* , vol.29, no.2, pp. 295-317
- Lindsay, H.** (2016). More than 'continuing professional development': a proposed new learning framework for professional accountants.- *Accounting Education*, vol. 25, no. 1, pp. 1-13
- Linnasmägi, P. (2009). Majandusarvestuse õpik algajale. – *RMP Eesti OÜ*.
<http://www.rmp.ee/raamatupidamine/pohitoed/> (12.02.2018).
- Pathways Commission. (2012). Charting a National Strategy for the Next Generation of Accountants.— *American Accounting Association and the American Institute of CPAs*
http://commons.aahq.org/files/0b14318188/Pathways_Commission_Final_Report_Complete.pdf
 (06.05.2018)

- Rasmussen, K., Northrup, P., Colson, R.** (2016). Handbook of Research on Competency-Based Education in University Settings. Pennsylvania. – *IGI Global Hershe*. <https://www.igi-global.com/book/handbook-research-competency-based-education/153856> (15.02.2018).
- Ravenscroft, S. P., & Rebele, J. E.** (2008). The Importance of Accounting Education Regulation of the Accountancy Profession (2011). – *International Federation of Accountants*, 9 lk. <https://www.ifac.org/system/files/publications/files/PPP1-Regulation-of-theAccountancy-Profession.pdf> (12.02.2018).
- Research.— *Journal of Accounting Education*, Vol 26, 180-187.
- Sinanovic, J.,Becirovic, S.** (2016). The Determinants of Lifelong Learning. Russian Federation. *European Researcher*, Series A, Vol.(103), Is. 2, 107-118
- Tegevusteate otsing: majandusarvestus ja maksundus, majandusteatus, õigus, statistika. *Eesti Hariduse Infosüsteem*. <https://enda.ehis.ee/avalik/avalik/oppekava/TegevusteateOtsi.faces> (22.02.2018).
- Täiendkoolitus. *Haridus- ja Teadusministeerium*. <https://www.hm.ee/et/eesmargid-tegevused/taiskasvanuharidus/taienduskooolitus> (22.02.2018).
- Täiskasvanuharidus. *Haridus- ja Teadusministeerium*. <https://www.hm.ee/et/eesmargid-tegevused/taiskasvanuharidus> (22.02.2018).
- Täiskasvanuhariduse programm. *Haridus- ja Teadusministeerium*. <https://www.hm.ee/et/taiskasvanuhariduse-programm> (22.02.2018).
- Täiskasvanuhariduse seadus. (Vastu võetud 18.02.2015, jõustunud 01.07.2015). – *Riigi Teataja*. <https://www.riigiteataja.ee/akt/110062015010> (20.02.2018).

LISAD

Lisa 1. Raamatupidajate ametikirjeldused kutsestandardites

(Kutsestandard...2017a,b,c)

Kirjelduse osad		Raamatupidaja, tase 5	Vanemraamatupidaja, tase 6	Juhtivraamatupidaja, tase 7
Tööosad	Finants- arvestus	Raamatupidamise korraldamine ja raamatupidamise üksuse juhtimine, majandussündmuste kirjendamine ja dokumenteerimine ja aruannete koostamine.	Raamatupidamise korraldamine ja raamatupidamise üksuse juhtimine, majandussündmuste kirjendamine ja dokumenteerimine ning aruannete koostamine.	Raamatupidamise korraldamine ja raamatupidamise üksuse juhtimine, majandussündmuste kirjendamine ja dokumenteerimine, aruannete koostamine ning aruannete analüüsimine hinnangute andmiseks.
	Maksu- arvestus	Maksudeklaratsioonide koostamine.	Maksudeklaratsioonide koostamine ja maksude kavandamine ja analüüsimine.	Maksude kavandamine ja analüüsimine.
	Juhtimis- arvestus	Kuluarvestus, eelarvestamine, majandusüksuse tegevuse analüüsimine.	Kuluarvestus, eelarvestamine, majandusüksuse tegevuse analüüsimine.	Kuluarvestus, eelarvestamine, majandusüksuse tegevuse analüüsimine.
Töö keskkond ja eripära		Siseruumides, üldjuhul fikseeritud tööajal, võimalik kaugtöö vormis, enamasti arvuti taga sundasendis istudes, põhjustab lihaspingeid ja stressi, rutiinne, töötempo stabiilne.	Siseruumides, üldjuhul fikseeritud tööajal, võimalik kaugtöö vormis, enamasti arvuti taga sundasendis istudes, põhjustab lihaspingeid ja stressi, rutiinne, töötempo stabiilne.	Siseruumides, üldjuhul fikseeritud tööajal, võimalik kaugtöö vormis, enamasti arvuti taga sundasendis istudes, põhjustab lihaspingeid ja stressi, rutiinne, töötempo stabiilne.
Töövahendid		Büroo- ja sidetehnika ning tööks vajalik arvutitarkvara.	Büroo- ja sidetehnika ning tööks vajalik arvutitarkvara.	Büroo- ja sidetehnika ning tööks vajalik arvutitarkvara.

Vajalikud isikuomadused	Pinge ja stressitaluvus, koostöövõimeline ja suhtlemisvalmidus, täpsus ja korrektsus, õppimisvõime, vastutusvõime, otsustusvõime ja iseseisvus, analüütiline võimekus ja loogiline mõtlemine, keskendumisvõime, ausus ja usaldatavus.	Pinge ja stressitaluvus, koostöövõimeline ja suhtlemisvalmidus, täpsus ja korrektsus, õppimisvõime, vastutusvõime, otsustusvõime ja iseseisvus, analüütiline võimekus ja loogiline mõtlemine, keskendumisvõime, ausus ja usaldatavus.	Pinge ja stressitaluvus, koostöövõimeline ja suhtlemisvalmidus, täpsus ja korrektsus, õppimisvõime, vastutusvõime, otsustusvõime ja iseseisvus, analüütiline võimekus ja loogiline mõtlemine, keskendumisvõime, ausus ja usaldatavus.
Kutsealane ettevalmistus	Keskharidus ning on kas läbinud vastava tasemeõppe õppekava kutseõppeasutuses või omab praktilist töökogemust raamatupidajana.	Bakalaureuse kraad või rakendus- kõrgharidus ja praktiline töökogemus raamatupidajana.	Magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon, praktiline töökogemus raamatupidajana ning läbitud erialased täiendkoolitused.
Enamlevinud ametinimetused	Raamatupidaja, palgaarvestaja, raamatupidaja assistent, kassapidaja, andmesisestaja.	Raamatupidaja, vanemraamatupidaja, pearaamatupidaja.	Finantsjuht, pearaamatupidaja, vanemraamatupidajar aamatupidaja, controller.

Lisa 2. Küsitluse ankeet

Raamatupidajate täiendkoolitus ja infoallikad

Lugupeetud vastaja!

Olen Eesti Maaülikooli Majandus- ja sotsiaalinstituudi magistriõppe teise kursuse tudeng ja palun Teie abi magistritöö uuringu koostamisel ja läbiviimisel.

Käesoleva uuringu eesmärgiks on välja selgitada Eesti raamatupidajate täiendkoolituse vajadus ja kaardistada nende poolt kasutatavad infoallikad. Kui Teie ametikoha sisuks on majandusarvestuse korraldamine, siis oleksid Teie vastused uuringu läbiviimisel suureks abiks ja aitaks kaasa reaalsema tulemuseni jõudmisel. Uuringus osalemine on anonüümne ja tulemused antakse edasi üldistatud vormis. Palun vastata võimalikult ausalt ja isiklike arvamusi kaasates.

Küsimustiku täitmine võtab aega 5-10 minutit.

Tänana Teid vastuste ja töö valmimisele kaasaaitamise eest!

Lugupidamisega

Evelin Toming

Eesti Maaülikooli tudeng

1. Teie vanus

- 21-30
- 31-40
- 41-50
- 51-60
- üle 61

2. Teie haridustase

- Kutseharidus
- Rakenduskõrgharidus
- Kõrgharidus

Lisa 2 järg

3. Teie kõrghariduse tase

- Bakalaureuse kraad
- Magistrikraad
- Doktorikraad

4. Teie omandatud eriala

- Arvestus- või finantsalane
- Muu:

5. Kui kaua olete töötanud raamatupidajana?

- kuni 2 aastat
- 2- 5 aastat
- 6- 10 aastat
- 11- 20 aastat
- üle 20 aasta

6. Millisesse sektorisse kuulub ettevõtte, kus Te töötate?

- Erasektor
- Mittetulundussektor
- Avalik sektor

7. Milline on Teie kui raamatupidaja kutsekvalifikatsiooni tase (Eesti Raamatupidajate Kogu poolt korraldatud kutseksamite läbimisel saadud kutsekvalifikatsiooni tunnistus)?

- Puudub
- Raamatupidaja assistent I (kui omandasite kutsekvalifikatsiooni enne 2004. aastat)
- Raamatupidaja II (kui omandasite kutsekvalifikatsiooni enne 2004. aastat)
- Raamatupidaja, tase 5
- Vanemraamatupidaja, tase 6
- Juhtivraamatupidaja, tase 7
- On plaanis omandada/kõrgem tase saavutada

8. Kui suures ettevõttes Te töötate?

- Mikroettevõtja (OÜ, mille varad kuni 175 000 eurot, kohustised ei ole suuremad kui omakapital, üks osanik, kes on ka juhatuse liige, ja müügitulu aastas kuni 50 000 eurot)
- Väikeettevõtja (äriühing, mis pole mikroettevõtja, välja arvatud ühe erandiga näitajates on varad kokku kuni 4 000 000 eurot, müügitulu kuni 8 000 000 eurot ja keskmine töötajate arv aruandeaasta jooksul kuni 50)

Lisa 2 järg

- Keskmise suurusega ettevõtja (äriühing, mis pole mikroettevõtja ega väikeettevõtja, ja välja arvatud ühe erandiga näitajates on varad kokku kuni 20 000 000 eurot, müügitulu kuni 40 000 000 eurot ja keskmine töötajate arv aruandeaasta jooksul kuni 250 inimest)
- Suurettevõtja (äriühing, kelle näitajatest vähemalt kaks näitajat vastavad tingimustele: varad kokku enam 20 000 000 eurot, müügitulu enam 40 000 000 eurot ja keskmine töötajate arv suurem kui 250).
- Organisatsioon pole ettevõtte

9. Palun hinnake rahulolu oma kompetentsiga järgmistel finantsarvestusega seotud teemadel (väga rahul, pigem rahul, nii ja naa, pigem ei ole rahul, pole üldse rahul)

- Raamatupidamise korraldamine
- Majandussündmuste kirjendamine ja dokumenteerimine
- Finantsaruandlus
- Arvestusmeetodite erisused
- Valdkondlikud õigusaktid (äriseadustik, raamatupidamise seadus, töölepinguseadus)
- Konsolideerimine
- Sisekontrolli alused
- Auditi alused
- Eesti finantsaruandluse standard
- Rahvusvahelised finantsaruandlusstandardid (IFRS)

10. Palun hinnake oma rahulolu oma kompetentsiga järgmistel maksundusega seotud teemadel (väga rahul, pigem rahul, nii ja naa, pigem ei ole rahul, pole üldse rahul)

- Maksuseaduste tundmine
- Maksudeklaratsioonide täitmine
- Maksude planeerimine
- Maksude analüüs

11. Palun hinnake oma rahulolu oma kompetentsiga järgmistel juhtimisarvestusega seotud teemadel (väga rahul, pigem rahul, nii ja naa, pigem ei ole rahul, pole üldse rahul)

- Statistika
- Kuluarvestus
- Eelarvestamine
- Majandusanalüüs
- Juhtimisarvestus

Lisa 2 järg

12. Kui tihti te olete viimase viie aasta jooksul keskmiselt osalenud majandusarvestusega seotud koolitustel?

- Kord kuus
- Kord kvartalis
- Kord poolaastas
- Kord aastas
- Harvemini kui kord aastas

13. Kuidas te hindaks enda võimalust osaleda koolitustel?

- Olen saanud osaleda kõikidel soovitud koolitustel
- Ma pole alati saanud osaleda kõikidel soovitud koolitustel
- Mul pole olnud vaja käia koolitustel

14. Juhul kui te pole saanud osaleda kõikidel soovitud koolitustel, siis mis on olnud selle põhjuseks?

- Ajapuudus
- Asukoha sobimatus
- Osaluse hind/osaluskulud
- Sobiva koolituse puudumine
- Muu:

15. Millist liiki koolitustel olete osalenud?

- Tavakoolitus
- E- koolitus (interneti vahendusel toimuvad koolitused, kus õppematerjalid on kättesaadavad õppijale sobival ajal teatud ajavahemiku jooksul)
- Veebiseminar (reaalajas toimuvad seminarid, kus osalejatel on võimalik koolitust jälgida oma töökohalt internetiühendusega arvuti kaudu)

16. Millised on olnud viimase kahe aasta jooksul läbitud koolituse temaatikad?

- Finantsarvestus
- Finantsaruannete koostamine
- Finantsaruannete analüüs
- Sisekontroll
- Konsolideerimine
- Valdkondlikud õigusaktid
- Muudatused maksuseadustes
- Maksude kavandamine ja analüüs
- Majandusanalüüs
- Majandusmatemaatika ja statistika
- Kuluarvestus

Lisa 2 järg

- Eelarvestamine
- Juhtimisarvestus
- Andmekaitse
- Riskijuhtimine

17. Palume hinnata läbitud koolituste keskmist vastavust ootustele ja lõpptulemusega rahule jäämist (väga rahul, pigem rahul, nii ja naa, pigem ei ole rahul, pole üldse rahul)

- Finantsarvestus
- Finantsaruannete koostamine
- Finantsaruannete analüüs
- Sisekontroll
- Konsolideerimine
- Valdkonlikud õigusaktid
- Muudatused maksuseadustes
- Maksude planeerimine ja analüüs
- Majandusanalüüs
- Majandusmatemaatika ja statistika
- Kuluarvestus
- Eelarvestus
- Juhtimisarvestus
- Andmekaitse
- Riskijuhtimine

18. Millistel raamatupidamisega seotud teemadel näeksite vajadust ja omaksite soovi tulevikus osaleda?

- Finantsarvestus
- Finantsaruannete koostamine
- Finantsaruannete analüüs
- Sisekontroll
- Konsolideerimine
- Valdkondlikud õigusaktid
- Muudatused maksuseadustes
- Maksude planeerimine ja analüüs
- Majandusanalüüs
- Majandusmatemaatika ja statistika
- Kuluarvestus
- Eelarvestamine
- Juhtimisarvestus
- Andmekaitse

Lisa 2 järg

- Riskijuhtimine
- Muu:

19. Millised on peamised infoallikad, mida te regulaarselt kasutate raamatupidamisvaldkonnas toimuvate muudatustega kursis olemaks? (kindlasti jah, pigem jah, nii ja naa, pigem ei, kindlasti ei)

- Portaal www.raamatupidaja.ee
- Maksu- ja Tolliamet, sh www.emta.ee
- Raamatupidamis- ja maksuinfoportaal www.rmp.ee
- Teised raamatupidajad/kolleegid
- Raamatupidamisuudised www.rup.ee
- Eesti Statistikaamet, sh www.stat.ee
- Riigi Teataja, www.riigiteataja.ee
- Sotsiaalkindlustusamet, www.sotsiaalkindlustusamet.ee
- Töötukassa, www.tootukassa.ee
- Portaal Tööelu www.tooelu.ee
- Eesti Maksumaksjate Liidu portaal www.maksumaksjad.ee
- Muud erialase foorumid/grupid internetis
- Muud erialased e-ajakirjad
- Paberkandjal erialased juhendid/õpikud/raamatud

Lisa 3. Finantsarvestuse kompetentsushinnangud tööstaaži lõikes.

Finantsarvestus	Tööstaaži pikkus	Väga rahul	Pigem Rahul	Nii ja naa	Pigem ei ole rahul	Pole üldse rahul
Raamatupidamise korraldamine	kuni 2 aastat	9%	73%	18%		
	2-5 aastat	13%	63%	19%	6%	
	6-10 aastat	56%	33%	11%		
	11-20 aastat	36%	57%	7%		
	üle 20 aasta	57%	43%			
Majandussündmuste kirjendamine ja dokumenteerimine	kuni 2 aastat	9%	73%	18%		
	2-5 aastat	13%	81%		6%	
	6-10 aastat	44%	56%			
	11-20 aastat	14%	86%			
	üle 20 aasta	71%	29%			
Finantsaruandlus	kuni 2 aastat	18%	27%	45%	9%	
	2-5 aastat	13%	44%	19%	25%	
	6-10 aastat	22%	67%	11%		
	11-20 aastat	14%	57%	29%		
	üle 20 aasta	62%	38%			
Arvestusmeetodite erisused	kuni 2 aastat		45%	55%		
	2-5 aastat	6%	31%	38%	19%	6%
	6-10 aastat	22%	56%		22%	
	11-20 aastat	7%	43%	50%		
	üle 20 aasta	33%	43%	19%	5%	
Valdkondlikud õigusaktid	kuni 2 aastat		36%	55%	9%	
	2-5 aastat		50%	25%	25%	
	6-10 aastat	11%	56%	33%		
	11-20 aastat	21%	71%		7%	
	üle 20 aasta	33%	48%	19%		
Konsolideerimine	kuni 2 aastat		9%	45%	36%	9%
	2-5 aastat		19%	19%	38%	25%
	6-10 aastat		0%	67%	22%	11%
	11-20 aastat	7%	29%	29%	21%	14%
	üle 20 aasta	14%	43%	19%	14%	10%
Sisekontrolli alused	kuni 2 aastat	9%	18%	36%	27%	9%
	2-5 aastat		13%	38%	31%	19%
	6-10 aastat		22%	44%	22%	11%
	11-20 aastat	7%	21%	50%	14%	7%
	üle 20 aasta	14%	43%	33%	5%	5%
Auditi alused	kuni 2 aastat	9%	18%	45%	18%	9%
	2-5 aastat	19%	25%	13%	31%	13%
	6-10 aastat		22%	44%	22%	11%
	11-20 aastat	7%	29%	43%	14%	7%
	üle 20 aasta	19%	38%	38%	5%	

Eesti finantsaruandluse standard	kuni 2 aastat		55%	36%	9%	
	2-5 aastat	13%	50%	13%	13%	13%
	6-10 aastat	11%	56%	11%	22%	
	11-20 aastat		57%	36%	7%	
	üle 20 aasta	29%	52%	14%		5%
Rahvusvahelised finantsaruandlusstandardid	kuni 2 aastat		27%	55%	9%	9%
	2-5 aastat	6%	19%	31%	31%	13%
	6-10 aastat	11%	33%	33%		22%
	11-20 aastat		21%	36%	21%	21%
	üle 20 aasta		52%	29%	10%	10%

Lisa 4. Keskmise hinnang rahulolu finantsarvestuse kompetentsidele

Finantsarvestuse kompetentsid	Kõik vastajad	Haridustaseme alusel		Staaži alusel				
		Bakalaurekraad	Magistri kraad	kuni 2 aastat	2- 5 aastat	6- 10 aastat	11- 20 aastat	üle 20 aasta
Raamatupidamise korraldamine	4,23	4,13	4,39	3,91	3,81	4,44	4,29	4,57
Majandussündmuste kirjendamine ja dokumenteerimine	4,28	4,18	4,48	3,91	4,00	4,44	4,14	4,71
Finantsaruandlus	3,97	3,77	4,39	3,55	3,44	4,11	3,86	4,62
Arvestusmeetodite erisused	3,62	3,51	3,83	3,45	3,13	3,78	3,57	4,05
Valdkondlikud õigusaktid (äriaseadustik, raamatupidamise seadus, töölepinguseadus)	3,75	3,59	4,00	3,27	3,25	3,78	4,07	4,14
Konsolideerimine	2,82	2,64	3,26	2,55	2,31	2,56	2,93	3,38
Sisekontrolli alused	3,01	2,82	3,39	2,91	2,44	2,78	3,07	3,57
Auditi alused	3,23	2,97	3,65	3,00	3,06	2,78	3,14	3,71
Eesti finantsaruandluse standard	3,62	3,56	3,87	3,45	3,37	3,56	3,50	4,00
Rahvusvahelised finantsaruandlusstandardid (IFRS)	2,94	2,85	3,13	3,00	2,75	3,11	2,57	3,24

Lisa 5. Keskmine hinnang rahulolule maksundusalaste kompetentside lõikes

Maksudusealased kompetentsid	Kõik vastajad	Haridustaseme alusel		Tööstaaži alusel				
		Bakalaureuse kraad	Magistrikraad	kuni 2 aastat	2- 5 aastat	6- 10 aastat	11- 20 aastat	üle 20 aasta
Maksudeaduste tundmine	3,94	3,79	4,17	3,27	3,69	4,11	4,07	4,33
Maksudeklaratsioonide täitmine	4,11	3,97	4,39	3,09	3,62	4,44	4,36	4,71
Maksudede planeerimine	3,77	3,69	4,04	2,91	3,25	4,22	3,86	4,38
Maksudede analüüs	3,7	3,56	4,04	2,82	3,25	3,89	3,93	4,29

Lisa 6. Maksundusalased kompetentsushinnangud tööstaaži lõikes

Maksualased kompetentsid	Tööstaaž	Väga rahul	Pigem Rahul	Nii ja naa	Pigem ei ole rahul	Pole üldse rahul
Maksuseaduste tundmine	kuni 2 aastat	9%	18%	64%	9%	
	2- 5 aastat	13%	50%	31%	6%	
	6- 10 aastat	33%	44%	22%		
	11- 20 aastat	21%	64%	14%		
	üle 20 aasta	33%	67%			
Maksudeklaratsioonide täitmine	kuni 2 aastat	9%	27%	27%	36%	
	2- 5 aastat	6%	63%	19%	13%	
	6- 10 aastat	56%	33%	11%		
	11- 20 aastat	43%	50%	7%		
	üle 20 aasta	71%	29%			
Maksude planeerimine	kuni 2 aastat		27%	36%	36%	
	2- 5 aastat		44%	38%	19%	
	6- 10 aastat	56%	22%	11%	11%	
	11- 20 aastat	21%	50%	21%	7%	
	üle 20 aasta	48%	43%	10%		
Maksude analüüs	kuni 2 aastat		18%	45,5%	36,4%	
	2- 5 aastat		44%	38%	19%	
	6- 10 aastat	22%	56%	11%	11%	
	11- 20 aastat	29%	43%	21%	7%	
	üle 20 aasta	48%	33%	19%		

Lisa 7. Keskmine hinnang rahulolule juhtimisalaste kompetentside lõikes

Juhtimisarvestuse kompetentsid	Kõik vastajad	Haridustaseme alusel		Tööstaaži alusel				
		Bakalaureuse kraad	Magistrikraad	kuni 2 aastat	2- 5 aastat	6- 10 aastat	11- 20 aastat	üle 20 aasta
Kuluarvestus	3,89	3,72	4,22	3,55	3,31	3,78	4,07	4,43
Eelarvestamine	3,62	3,46	4,04	3,64	3,13	3	3,79	4,14
Majandusanalüüs	3,65	3,56	4,04	3,73	3,25	3,44	3,21	4,29
Juhtimisarvestus	3,69	3,56	4,09	3,64	3,25	3,56	3,5	4,24

Lisa 8. Juhtimisarvestuse kompetentsushinnangud tööstaaži lõikes

Juhtimisarvestuse kompetentsid	Tööstaaž	Väga rahul	Pigem Rahul	Nii ja naa	Pigem ei ole rahul	Pole üldse rahul
Statistika	kuni 2 aastat	27%	36%	36%		
	2- 5 aastat	6%	56%	19%	13%	6%
	6- 10 aastat		56%	33%	11%	
	11- 20 aastat	7%	57%	36%		
	üle 20 aasta	19%	6%	19%	4,8	
Kuluarvestus	kuni 2 aastat		64%	27%	9%	
	2- 5 aastat	13%	38%	25%	19%	6%
	6- 10 aastat	11%	56%	33%		
	11- 20 aastat	21%	64%	14%		
	üle 20 aasta	48%	48%	4,8		
Eelarvestamine	kuni 2 aastat	18%	27%	55%		
	2- 5 aastat		44%	31%	19%	6%
	6- 10 aastat	11%	22%	22%	44%	
	11- 20 aastat	14%	57%	21%	7%	
	üle 20 aasta	43%	33%	19%	5%	
Majandusanalüüs	kuni 2 aastat	7,1	29%	42,9%	21,4%	
	2- 5 aastat	6%	38%	38%	13%	6%
	6- 10 aastat		56%	33%	11%	
	11- 20 aastat	7%	29%	43%	21%	
	üle 20 aasta	38%	52%	10%		
Juhtimisarvestus	kuni 2 aastat	9,1%	45,5%	45,5%		
	2- 5 aastat	6,3%	37,5%	37,5%	12,5%	6%
	6- 10 aastat	11,1%	45,5%	45,5%		
	11- 20 aastat	14,3%	35,7%	35,7%	14,3%	
	üle 20 aasta	33,3%	57,1%	9,5%		

Lihtlitsents lõputöö salvestamiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks ning juhendaja(te) kinnitus lõputöö kaitsmisele lubamise kohta

Mina, Evelin Toming,

(autori nimi)

sünniaeg 13.02.1985,

1. annan Eesti Maaülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda koostatud lõputöö „Raamatupidajate täiendkoolituse vajadus ja infoallikad“, (lõputöö pealkiri) mille juhendaja(d) on , Anne Pöder, PhD ja Anu-Ell Visberg, MSc (juhendaja(te) nimi)
 - 1.1. salvestamiseks säilitamise eesmärgil,
 - 1.2. digiarhiivi DSpace lisamiseks ja
 - 1.3. veebikeskkonnas üldsusele kättesaadavaks tegemiseks kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Lõputöö autor _____

(allkiri)

Tartu, _____

(kuupäev)

Juhendaja(te) kinnitus lõputöö kaitsmisele lubamise kohta

Luban lõputöö kaitsmisele.

(juhendaja nimi ja allkiri) (kuupäev)

(juhendaja nimi ja allkiri) (kuupäev)